№ 79. Laupäewal, 8. oktobril 1911. № 79.

Kolmas aastakäik.

Ilmub kolm korda nädalas, teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Kaasanded on ülikuutraaline kuukiri „Seadus ja Kohus" ja „Rahwawabadus ja omawalitsus". — Kontor on awatud äripäewadel kella 10—5 päewal, pühapäewadel ja kroonu pühadel kell 12—2 päewal.

Toimetus ja talitus:
СПБ. Офицерская ул. № 5.
Telefon № 463-24.

Peterburi Teataja

Tellimishind postiga:
12 kuu peale 4 rub. — k.
6 „ „ 2 „ 10 „
3 „ „ 1 „ 05 „
2 „ „ — „ 70 „
1 „ „ — „ 35 „
Wälismaale 6 rubla aastas.
Kaasande „Seadus ja Kohus" eest on juurde maksu: aastas 50 kop., poolaastas 25 kop. ja „Rahwawabadus ja omawalitsus" eest 75 kop.

Kuulutuste hinnad:
Lehe esimesel küljel 40 kop., wiimasel küljel 20 kop. rida.

Adressi muutmine — 10 kop. ja endine adress kui ka selle number ülesanda.

6

Ärge unustage! Ärge unustage!

Ärge unustage
„Nr. 6 Laferm"
10 tükki 6 kop.

Ü-sus „Lafermi" paberossidel selle nime all on kahtlemata kõik õieti heade paberosside omadused.

P. E. Hariduse Selts.
Täna, 8. oktobril,
Pawlowa saalis
Suur pidu-õhtu.

P. E. Üliõpilaste Abiandmise Seltsi
Aastapidu on 12. now.
Pawlowa saalis.
Edaspidi lähemalt.

Lõunasöögid
kodu wiisi Eesti perekonnas. Nevski 72, krt. 9. Telef. 140—90. (Warblätt tikt.)

Aktsia seltsi „Latipac"
wiinad
waata kuulut. wiimasel lehek.

Tänase numbriga läheb jutulisa „Stenka Rasin" nr. 3 laiali.

Uuemad sõnumed.

Moskwa kohtupalatis algas 34 anarhisti-kommunisti protsess.

*

Kiewpolkownik Kuljabko antawat Stolõpini tapmiseasja pärast kohtu alla.

*

Bakus mõisteti kaks inimest surma.

* * *

Rootsi parlament on laiali saadetud ja uued walimised määratud.

*

Portugali monarhistid on Montalegre oma alla wõtnud. Wõitluses sai 16 wabariiklast surma, kuna paljud wangi langesiwad.

*

Hiina mäss laguneb ikka rohkem laiali. Hankous on rewolutsionerid wõimu täiesti oma kätte wõtnud. Walitsuse wäed taganewad.

Asunduste laulupidu

tuleb ei mingi. Nagu juba lugejatel waremalt teada, otsustasiwad Narwa ja Peterburi seltskonnategelased tulewal suwel, 24. ja 25. juunil Narwas esimest asunduste laulupidu toime panna. Asja teoks tegemiseks astusiwad komisjonid tööle, kelle seast iseäranis muusika-komisjon mitmed koosolekud ära on pidanud, et laulupidu muusikalist eeskawa kokku seada. Nüüd on nimetatud komisjon oma tööga lõpule jõudnud ja laulud trükki toimetanud. Nootide trükkimine wõtab aga aega. Wahepeal on meile sügise kätte jõudnud ja talwe wantab warsti akna taha — aeg, kus kooridel harjutustega peale tuleb hakata. Et aga need noot trükis on, siis ei ole neid wõimalik koheselt kooridele, kes asunduste laulupidust osa wõtta wõtawad, mitte kätte saata. Et asjata aega raisku ei läheks, siis awaldame siinkohal nende laulude nimekirja, mis eeskawasse ülesse wõetud ja mis waremalt juba trükis ilmunud on, et kooride koorid ilma aega raiskamata harjutustega algust teha wõiksid.

Sarnastest lauludest oleks nimetada

a) Wanemuilikudest:

1. Rõõmu heated — Ch. Gluck. (Juubeli Üldlaulupidu laulud nr 9).
2. Päewad ja nädalad — E. Hörichelmann. (Seedimas nr. 3).
3. Kevade laul — P. Hannikainen.
4. Täna teni — Stunze.
5. Kõik taewad laulwad Jehowale kiitust — Beethoven.

b) Ilmalikkudest:

1. Ühinda — J. Koppel.
2. Warus — A. Tobias.
3. Mis mulle meeleb — M. Saar.
4. Langend täht — A. Läte.
5. Süda — A. Läte.
6. Tule koju — Rahwalaul.
7. Isamaa itu hoieldes — Dr. K. A. Hermann.

Need laulud on enamiesti igale koorijuhatajale tuntud ja mitu korda trükis ilmunud, nõnda et nad kergesti leida on. Teised laulud, mis eeskawasse wõetud, on uued ja ei ole enne meel mitte trükitud. Need ilmuwad Asunduste laulupidu noodiraamatus esimest korda.

Asja selgituseks oleks weel niipalju juurde lisada, et muusika-komisjon meelega lihtsad ja tuntud laulud eeskawasse ülesse wõttis, et sellega meie esimest kodumaa laulupidu meelde tuletada. Oleme ju meie, Eesti asunikud, wõera rahwa hulgas, peaaegu sellesamal astmel, kus meie kodumaa esimese laulupidu ajal oli. Puuduwad ka asundustes head ja harjunud koorid, kes raskemast lauludest jagu wõiksiwad saada ja neid tarwilisel muusika kõrgusel ette kanda.

Hakkame siis tööle. Õpime need laulud kätte, mis ülemal ära tähendatud ja mis ennemalt ilmunud nootidest leida wõime. Nii pea aga, kui noodid trükist ilmunud, pöörab Peterburi Eesti Hariduse-seltsi Asunduste jaoskond üleskutsega laulukooride poole, et need ülesandmisega ei wiiwitaks ja noodid saadetakse wiibimata kooridele kätte. Terwe siis, mis wõime, et Eesti laul ka Eesti asunduste laulupidul wägewasti kõlaks, meid endid, laulajaid, ergutaks ja kuulajaid waimustusega täidaks.

Selleks head jõudu!

Eesti Asunduste laulupidu muusika-komisjoni nimel
M. Ludig.

„Postimehe" waleteate õiendamiseks.

Eduerakondlaste leht tõi oma 226. nris Peterburist järgmise sõnumi:

„Peterburist. 4. oktobrist peale hakkab „Peterburi Teataja" kolm kord nädalas „Tallinna Teataja" kaaswa ilmuma. Nii on asunduse oma iseseiswa häälekandja kaotanud, mida ainult kahetseda tuleb. Loodame, et see kaotus ajutiseks nähtuseks jääb."

Siin on „Postimees" nähtawasti meelega eksinud. „Peterburi Teataja", kelle kaks sisemist külge (sõnumed wäljamaalt, Wenemaalt ja kodumaalt) „Tallinna Teataja" siluga ilmuwad, ei ole sellepärast weel mitte „Tall. Teat." „saba", nagu seda „Pärnu Postimees" Tartu „Postimehele" on. „Pet. Teataja" jääb sellele ülesandele truuks, mille tarbeks ta elule sai kutsutud; temas ilmuwad iseseiswad juhtkirjad nii hästi pealinna kui ka teistesse Eesti asundustesse puutuwate küsimuste üle, ja, et ta 1. oktobrist saadik kahe korra asemel kolm korda nädalas ilmub, siin on tal wõimalik kohaliku elu ja asunduste peale weel rohkem rõhku panna, kui see tal waremalt korda läks. „Peterburi Teataja" seisab asunikkudel lähemal kui ükski teine Eesti leht, ja asunikkude huwid seisawad tal palju rohkem südame peal, kui kodumaa lehed neid kannawad. Nähtawasti ei meeldi see aga Tartu naabrile mitte, kes muidu küll Eesti rahwa kulturalisest edenemisest täie suuga rääkida armastab, aga seal juures Eesti asunikkude seas — jõudu andes — asunikkude tarbeks elule kutsutud lehe wastu waletea dete laiali laotamisega umbusaldust püüab külwata. Ilusaks sarnast nähtust nimetada ei wõi.

Kohalikud teated.

Eesti Hariduse-seltsi igaaastane näitemüük

on käesolewal seltsi tegemuse hooajal 10. ja 11. märtsil 1912 a. peale kindlaks määratud. Näitemüük peetakse möödaläinud aasta eeskujul linnawolikogu saalis ära.

Nüüd on siis aeg teada, mil Hariduse-seltsi tegelastel määratu suur töö walmis peab olema, — töö, mis oma tähtsuse poolest meie edenewale Eesti seltskonnale otse rahwa- ja kulturatööks on. Senini on näitemüük Hariduse-seltsi suuremaks sissetuleku-allikaks olnud, kuna näitemüügist saadud wahes kasu rõõmustawal wiisil iga aastaga ka kaswab.

Loodame, et ka nüüd kõik need, kes kultuse-lamba alt wälja tungida on suutnud ja kohaliku Eesti Hariduse-seltsi ümber end koguwad, oma wäsimata tööga eelnimetatud tähtajaks tuhandaid kokku jaksawad töötada, — tuhandaid, mis meie rahwa hariduse-hoone ehitamiseks lähewad. Selleks jatkugu igal tegelasel tublit tahtmist, raugemata tööjõudu, tulist waimustust ja lõpmata kannatust.

Riigikontrolli aruanne 1910 a. riigieelarwe täitmise kohta

on kokku seatud ja nende päewade sees riigiwolikogu eelarwe komisjoni liikmetele kätte saadetud. Eelarwest olgu järgmised arwed siin ette toodud:

Tauria palee parandustöööde peale anti 1910 a. 451.600 rbl. wälja.

Eelarwes etteägemata kulud tõusiwad 4.178 tuhande rubla peale. Sellest summast läks 1588 tuhat rbl. (s. o. üle pooleteise miljoni) Wene sõjawägede ülewalpidamiseks Põhja Persias.

Salawäljaminekuteks ja erakorralisteks kuludeks tarwitati 9.763 tuhat rbl. Sellest summast läks: ministrite nõukogule 53 tuh. rbl., sisemisteasjade ministeriumile 7332 tuh. rbl., rahaministeriumile 216.300 rbl., wälimisteasjade ministeriumile 592 tuh. rbl., sõjaminist. — 1.447 tuh. rbl., mereminist. — 101 tuh. rbl., haridusminist. — 4.445 rbl., teedeminist. — 9 500 rbl ja wiimaks põllutöö peawalitsusele — 1 560 rbl.

Huwitaw on siin juba tähele panna, et isegi niisugused ministeriumid, nagu haridus- ja teedeminist. ja põllutöö peawalitsus, kes igasugusest politikast eemal seisawad, salawäljaminekuteks tuhandeid on saanud.

Kohtuministeriumi wäljaminekutes on üks salajaseline summa, 9 650 rbl. suurune, üles wõetud, kuna erandes tähendatud on, et see raha „mõnesuguste kohtade ülewalpidamise abirahaks" wälja antud.

Mitmesugused rewideerimised nõudsiwad 734 tuh. rbl. kulu, selles summas 683 tuh., mis senatorite rewideerimiste peale ja 1000 rbl mereministeriumi tegewuse järeluurimise peale wälja anti.

Walwe all olewate isikute ülewalpidamiseks anti 1285 tuhat rbl. wälja.

Sisemisteasjade ministeerium maksis 1910 a. jooksul 11 tuh. rbl. eraisikutele wälja, kuna see summa ministeriumi all olewate ametnikkude poolt ära raisatud sai.

Soomemaa ajakirjanduse järel walwamine tõi riigikasale 13 tuh. rbl. kulu, Soome raudteede järelwalwus nõudis 12 600 rbl.

Sõjaministeriumi poolt tarwitati Buhara emiri wastuwõtmiseks 20 tuh. rbl. Muidu mitmesuguste jaoskondade wastuwõtmine läks 14 tuh. rbl. maksma.

Riigikontrolli 100-aastase jubileumi pühitsemine nõudis 25 tuh. rbl. ja Wiiburi kindluse ärawõtmise 200-aast. jubileumi pühitsemine 5.500 rbl. kulu.

Rahaministeerium, kes teatawate summadega kunsti toetab, andis New-Yorki Wene sümfonia seltsile 1000 rbl. toetuseks.

Linna leiwaküpsetamisekoda.

Alataline leiwahindade tõusmine sundis wiimaks pealinna linnawolikogu ameti ühte sammu ette wõtma, mida ta ju ammugi oleks pidanud tegema. Meie mõtleme siin nimelt linna leiwaküpsetamise-koja asutamist. Nüüd on selleks-hane eelnõu kokku seatud ja pannakse lähemal wolikogu koosolekul kinnitamiseks ette.

Leiwaküpsetamisekoda plaanitsetakse Kalatschnikowi kaldapealsele linna jahuwelki kõrwale ehitada. Esialgul tahetakse uues leiwaküpsetamisekojas 200 puuda rukkileiba päewas küpsetada ja seda leiba siis neile linna asutustele saata, kus endil leiwaküpsetamise kodasi ei ole. Haige- ja waestemajades on näituseks, endil juba waremalt leiwaahjud olemas.

Leiwaküpsetamisekoja juurde jääb kauplus, kus ka eraisikutele leiba müüakse. Seda tehakse esialgu muidugi katse wiisil. Kui aga asi ilusasti läheb, tahetakse linna leiwakodasi mitmele poole asutada.

Weewarustamisest.

Teatawasti murrab Peterburi linna omawalitsus juba kauemat aega selle üle pead, kuidas linnale puhast ja solkimata wett muretseda. Senini on Peterburi linn Neewa sopase weega leppima pidanud. Mõni aeg tagasi wõeti küsimus üles, kuidas saaks Ladoga järwe wett torude kaudu Peterburisse juhtida. Wiimaks hakati ka selle üle aru pidama, et kas ei oleks wõimalik allikawett linna ümbrusest saada, pealegi et ka Ladoga järwe wesi mitte küllalt puhas ei ole, mis ühel järelproowimisel awalikuks tuknud; isegi mitmesuguste haiguste pisikukaid leiti tähendatud järwe wee seest.

Allikawett tarwitawad praegu Tsarskoe Selo, Pawlowsk, Gatshina, Krasnoe-Selo ja mõned teised Peterburi ümbruses olewad elamiskohad.

Küsimus seisab aga selles, kas allikawett nii palju Peterburi ümbruses leidub, et sellest pooleteisemiljonilise elanikkudehulgale jatkuks. Selle küsimuse selgitamiseks on linnaduuma uuendatud erakond otsuseks teinud sellekohaseid ekskursiad ette wõtta.

Käesolewa kuu esimestel päewadel wõetigi seesugune ekskursia Tsarskoe Selosse ette, millest Dr. M. R. Nikogorodsew, A. W. Wassiljew, L A. Welihow ja N. P. Selenko osa wõtsiwad. Leiti, et Tsarskoe-Selo ümbrus allikawee poolest wäga rikas on. Juba Orlowi allikad üksi annawad päewas 2 miljoni pange wäga head wett. Et nendest allikatest aga Tsarskoe-Selo wett tarwitab, siis peab Peterburi jaoks Duderhofi ja Taitski allikate wett tarwitama, kus weetagawara ka määratu suur arwatakse olema. Nendest allikatest juhitakse Liigowi kanali kaudu, mis 22 wersta pikk, juba praegu 5 miljoni pange wett päewas Peterburis. Peale tähendatud weeallikate leidub weel uusi, kuid need seisawad Peterburist hoopis kaugemal.

Niiwiisi on Peterburi ümbruses küllalt niipalju allikawett, et sellest linnale jatkuks. Kuid raskust teeb ainult see, et allikawesi paljude maaaluste musta wee soonte läbi wäga kergesti ära solgitud wõib saada. Selle ärahoidmine läheb wäga palju maksma.

Õuenõunik Dr. med. Wächter, Chemnitzas, kirjutab: Minu tehtud katsete põhjal wõin tõendada, et nõrgendaw mõju Franz-Josephi loomulise kibewee järeldusel wäga kiiresti nähtawale tuleb, ja et tema enne kõhulist nõrgestust mingisugust walu ei sünnita. Saada wõib aptekides ja apteki magasinides.

Eduwelised linnawolinikud tahawad linnaduumas siiski sammusi astuda, et Peterburi elanikkudele allikawett kättesaadawaks teha.

Kurlow ja Werigin.

Sisemisteasjade ministri abi P. G. Kurlow ja politseidepartemangu asedirektor Werigin oliwad, teatawasti, mõlemad Kiewi pidustuste ajal Kiewi salapolitsei ülemateks. Nende pidustuste õnnetu lõpp on aga mõlema tähendatud ametniku seisukorda kõigutanud, kuna nende ametist ärasaatmine lõpulikult otsuseks olla tehtud. Kurlow palunud, et teda senatoriks nimetataks, kuid see palwe ei olla kõrgemates ringkondades poolehoidmist leidnud. Kammerjunker Werigin pidada ametist äraastumisega ka kojateenistusest lahkuma.

Professor Pergamendi kohta

andis kohaliku ülikooli professorite nõukogu haridusministrile palwekirja ära, et pr. Pergament Peterburi ülikooli professoriks tagasi wõetaks. Nüüd on haridusminister professorite nõukogule wastanud, et see palwe ta poolt tagasi on lükatud, seit et pr. Pergament ise sarnast soowi ei ole awaldanud.

Riigiwolikogu liikme walimine

oli eile, 7. oktobril. Rahwawabaduse erakonna poolt oli tuntud seltskonna tegelane L. Panteleejew kandidatur ülesse seatud, kuna oktobristid juurkaupmehe Prjorowi poolt hääletasiwad. Mõlemal kandidadil oli peaaegu üks wõrd lootust riigiwolikogusse pääsemiseks. Olgu küll, et oktobristist Peterburi kapitalistide seas rohkem leidub, kui kadettidi, siiski wõib kadettide kandidat õige kergesti läbi minna. Otsustajaks on siin ainult Peterburi kaksõlaed-kapitalistid, kes oktobristidega õieti rahul ei ole ja kellede seast paljud sellepärast wististi kadettide kandidati poolt hääletasiwad.

Kuulikeste lugemisega tehti täna hommikul kell 8 linnawolikogus algust, nõnda wõime walimise järelduse üle alles järgmises nris teadust tuua.

Uueks asetäitjaks linnapealikuks

senise asetäitja linnapealiku kindral Wendorfi asemele, kes haigeks jäänud, on kammerhärra Lõsogorski seniks nimetatud, kuni linnapealik kindral Draschewski puhkusest tagasi jõuab.

Politikawangide wabastamine.

Minewases numbris teatasime, et kohalikkude wangimajade ülematele ette kirjutatud nende kinnipeetawate isikute kohta ligemaid teateid saata, keda kohaliku salapolitsei poolt wangi sai wõetud.

Nagu nüüd kuuldub, olla nende päewade sees osa politikawangisi wabaks lastud.

Märgukiri Wene politiliste wangide kohta.

Nagu „Humanité" teatab, on Õhtu-Europa politikalised ja seltskondlised ringkonnad oma tähelepanemist Wene politikawangide peale pööranud. Nendes ringkondades olla märgukiri kokkuseatud ja Wene riiginõukogu ja -wolikogu liikmetele, senatoritele ja kõrgemate ringkondade esitajatele kätte saadetud. Märgukirjas juhitakse tähelepanemist selle peale, et Wenemaal tuhandad haritlased wangimajades waewlewad, seal mitmesugusid kardetawaid haigusi sõrandawad, mis paljuid koguni enesetapmisele wiib.

Inimesearmastusest juhitud, paluwad märgukirja kokkuseadjad, et politikawangide rasket seisukorda kergitataks.

Märgukirjale olla paljud Europa õpetlased, tähtsad kirjanikud, parlamentide ja kõrgemate ringkondade liikmed jne. alla kirjutanud.

Jõustikust.

Peterburi Jõustiku-selts,

nimega „Jõustiku sõprade ringkond", pani laupäewal, 1. oktobril, „Palme" saalis jõustikupidu ühes näitemängu ja tantsuga toime, millest õige elawalt osa wõeti. Pea kõik istekohad oliwad pealtwaatajate all kinni. Selle õhtu tähtsam osa oli aurahade wäljajagamine neile, kes nimetatud seltsi poolt toimepandud Peterburi maadlemise wõistlusest osa wõtsiwad ja wõidumeesteks jäiwad. Tähendatud wõistlustega algoti juulikuul peale ja wõidi wast 30. sept. lõpetada. Wõistlejaid oli kolme jausse jagatud kehalise raskuse järel 160 naela, 180 n. ja 500 naela. Kõige kergemas, 160 n. raskes jõus saiwad wõidumärgid: I. hra Baumann suur hõbe auraha, ühes Peterburi esimmadleja nimega, II. hra Pawlowits, III. hra Menshikow, IV. hra Iwanow. Keskmises jõus: I. hra Busmann (suur hõbedane raha ühes Peterburi esimeadleja aunimega, hra Busmann on eestlane, Tartust pärit). II. w. sai hra Rudankow, III. w. hra Worobjew. Kõige raskemas jõus saiwad kõik kolm wõitu eestlastele: I. hra Krall, suur hõbedane auraha ühes Peterburi esimaadleja nimega, II. Wiedemannile, kes wõtete peale wõidelbes ühe wõttega Kralli wastu kaotas. III. w. hra Hoffardile; wiimane on alles noor wõitleja, aga hästi tugewa jõuga. Kui see jõud kord wälja harjutatud saab, siis on üks kaunis Eesti kangelane jälle juures.

Eesti seltside teated.

Pet. Eesti Üliõp. Abiandmiseseltsi (Sadowaja nr. 109, krt. 7.) Pühapäewal, 9. okt., peakoosolek.

Hariduseseltsi II. jaoskond (G. Монетная, 2, кв. 1). Täna, 8 perekonnaõhtut ei ole.

Pet. E. Karsklusseltsing. Neljapäewal, 13. oktobril, seltsi ruumides — Sadowaja 109, krt. 7 — eestseisuse ja näitemüügi toimekonna koosolek ja näitemüügi tööõhtu.

Asundustest.

Jamburi Eesti kirikukool kinni pandud.

Jamburist tuleb sõnum et seale Eesti kirikukool inspektori poolt rahutuste pärast kinni pandud, seniks kui meeleolu selgub. See on nende käärimiste ja tülitsuste tagajärg, mis ligi aasta aega siin kestsiwad. Palwewennad, kelle käes Jamburi linnas jäme ots on, hakkasiwad kewadel „puhastustööd" tegema, nagu tõisied Wene mehed mujalpool. Kõik „rukkamad mehed, kes palwewendade pilli järel ei tahtnud tantsida ja praeguse köstri tegewust, mis ühtegi armastust wälja ei kanna, heaks kiita, saiwad eemale tõrjutud. Tahetakse ka kooliõpetaja Wihtmannist lahti saada ja tehtigi lahti, ehk küll ühtegi süüdi ei ole ette tuua ja iga mõtleja inimene hra Wihtmanni kui tublit kooliõpetajat egarat seltskonnategelast ja korralikku meest tunneb. Inspektor ei kinnitanud niisugust meeletut otsust — tulirad segadused ja kool pandi kinni.

See on kurwastaw nähtus, mis kuigi mujal ei ole meie teades ette tulnud. Kes on selle asja peasüüdlane? Ei keegi muu, kui õpetaja Sild. Ta on Jamburist lahkunud, aga tema teod käiwad tema järel.

Kõik aeg, mis õpetaja Sild Teichkowos elt, ei tehtud seal muud, kui ebendati usumäratsemist. Ühtegi seltsi ei asutatud, ühtegi kõnet, mis rahwa silmaringi oleks laiendanud, ei peetud. Ainult palwetundisi peeti siin ja seal, ja et õpetaja Sild ühegi edumeelsema ja laiema silmaringiga kooliõpetajaga läbi ei saanud, — üks kooliõpetaja tuli ja teine läks — siis püüdis Sild ka palwewendade mehed ametisse panna ja ainult usumäratsejatega sõbrustada. Niisugune sõbrustamine tõi aga täielise pankroti majasse ja sundis õp. Silla minema.

Asemele tuli Treumann, kuna aga konsistorium rahwa enamuse soowidest põrmugi ei hoolinud. Treumann on õp. Silla hea tuttaw ja ka „Fraternitas Estica" liige, ja nagu näha, püüab ta Silla jälgedes käia. Praeguses tülis oleks ta küll lepitawalt ja rahustawalt wõinud mõjuda ja rahu majasse tuua, aga seda ei ole sündinud. Õpetaja Treumann on kohe alguses palwewendade ree peale istunud ja tahab wististi neidsamu wigasi hakata tegema, mis Sild tegi. Ta ei tahe wist mitagi lähemast minewikust õppida ja arusaada, et need wead meie seltskonna käeäigule ja õpetaja enese tulewikule kalliks lähewad maksma.

Palwewendade käes on ainult Jamburi linnas praegu jämeots. Teichkowo ja Kubanitsas on aga neid wäike näputäis. Nii on õp. Treumann kohe alguses koguduse suurema enamuse, ühtlasi ka ärksama ja rohkem mõtleja seltskonna oma wastu üles kihutanud ja meelepaha enese wastu juureks teinud.

Meie ei nõua mitte, et õpetaja peaks punaste ja pahempoolsetega sõbrustama — ei — niisugust elementi on Jamburi ja Teichkowo kogudusel koguni wähe, aga seda peab jube õpetaja käest õpetaja enese tulewiku ja koguduse hea käekäigu pärast nõudma, et ta omale mõistliku ja haritud köstri wõtaks ja mitte niisugustega ei sõbrustaks, kes salakirjade ja salakaebtuste sepitsejad on, ja oma meeletu teguwiisiga kirikut alandawad. Aeg oleks ammugi Jamburi kiriku juures lõrile lõpp teha ja mõistlikku tööd tegema hakata.

— j. —

Oudowast. 30. sept. sängitati Oudowa surnuaiale meie tähtsam seltskonnategelane, postiametnik Mart Teff, kes 26. sept. surma läbi lahkus. Kadunu oli siis meie kooli-seltsi asutajatest ja täitis sest ajast eestseisuse liikmena kirjatoimetaja abi kohuseid, kuna õigust ütelda, peaaegu terwe seltsi asjaajamine ja tegewuse juhtimine tema õladel seisis. Ühtlasi oli ta ka näitemängu juht, ja aastas paarkümmend widuõhtut toime panna ei tarwitanud mitte wähe aega ega jõudu. Ta ei hoolinud seal juures omast terwisestki, sest tuli ka neid kordasi ette, kus ta ise pool haige näitemängudes üles astus ja kindlalt lõpuni läbi wiis. Tema töö ja waewa läbi kaswas meie kooliselts kaunis hästi, nõnda et omal kulul siiamaadik kaheklassilist kooli on jõutud ülewal pidada. Wäljastpoolt meil kuskilt abi saada ei ole; seda peame kõik ise kopikate wiisi kokku korjama. Teffi tegewust õieti hinnates walis üleüldine koosolek ta käesolewa aasta algusel seltsi auliikmeks. Tema surm on aga meie asunikkudele suureks löögiks, sest et meil seltsi tegelastest suur puudus on. Neid leiduks ehk mõni ka, aga tahtmine puudub. Oudowa eestlastele aga, kuna meie tähtsam tugi hauda on langenud, paneu ma siin südame peale mitte külmalt pealt waatajaks jääda, waid kahekordse hoolega meie seltsis kulturatööd edasi teha, sest selles seisab meie asunikkude tulewik.

K—r.

Riigi eelarwe 1912. aasta kohta.

Rahaminister andis riigi kulude ja tulude eelarwe projekti seaduseandlistesse kogudesse sisse. Eelarwe on 2975 miljoni rubla peale kokku seatud. Kolmekümne wiie aasta jooksul on riigi kulud ja tulud peaaegu kolme wõrra tõusnud — ühe miljardi pealt peaaegu kolme miljardi peale. Kuni 1903. aastani tõusis riigi eelarwe rohkem ühemõõdulisest. Wene-Jaapani sõja ja selle likwideerimise ajal tuliwad arusaadawad järsud hüpped eelarwe tõusmises ette. Ja kui meie Wene-Jaapani sõja ja selle likwideerimise aastad, kus eelarwes arusaadawad järsud hüpped ette tuliwad, wälja arwame, siis leiame, et just wiimastel aastatel eelarwe järkutõusmisesihi poole kaldub.

1912. aasta eelarwe projektist leiame, et korralised wäljaminekud käesolewa aasta eelarwega wõrreldes 159 miljoni rubla ja erakorralised wäljaminekud 96 miljoni rubla wõrra suurendatud on. Sellega siis ühte kokku 255 miljoni rubla. Waremates aastatel ei [illegible] lasknud aga kest mine eelarwe iga-aastane kaswamine mitte üle 80—90 miljoni rubla.

Õigupoolest küll, et meil praegu ainult eelarwe projektiga tegemist on, mida weel seaduseandlised kogud läbi waatawad ja wastu wõtawad, kuid waewalt wõime loota, et riigiwolikogus kui ka riiginõukogus eelarwe kohta suuremaid muutusi ette wõetakse, iseäranis weel wäljaminekute wähendamise mõttes. Eelmised aastad on seda liig mõjuwalt tõendanud, et keegi julgeks selles asjas lootust seaduseandliste kogude peale panna. Koguni selle wastu on riigiwolikogu eelarwe-komisjon alati walmis olnud ametkondadega kokku leppides nende kulude eelarwet tõstma ehk jällegi seda osa, mida üksikute ametkondade eelarwest maha kustutati, kuidagi täitma.

Tõsi: sõnakuulelik riigiwolikogu enamus on mõnikord eelarwe asjus ka pisut walitsusele wastu puigelnud, kuid mitte iialgi wäljaminekute wähendamises, waid kulude suurendamises kulturaliste tarwiduste, iseäranis aga riigikaitse ja nende asjade peale, mida mõjuwawaldawad ministrid toetasiwad.

Keegi ei wõi praegusid seaduseandlisi kogusid selles süüdistada, et nad rahwa raha kulutamises rohkem kokkuhoidlikumad oleksiwad olnud, kui endine riiginõukogu ja rahaasjade ministeerium. Riigi kulude ja tulude korraldamises ei ole midagi uut ette tulnud. Koguni selle wastu on nüüd rahwuslaste-oktobristide enamuse toetusel eelarwe wälimine hiilgus päris harilikuks nähtuseks saanud, mis tõendama peaks, et „kõik on kõige paremas korras". Isegi sellega ladi walmis, et eelarwe ülejäägiga kokku seati, et wäljamaa wõlausaljatele oma hiilgust näidata. Ja ka nüüd wõime selle juures rohkem kui kindlad olla, et riigiwolikogu ka selle eelarwe ilma tähtsamate muudatusteta wastu wõtab, sellega weel kord riigi hiilgawat rahaasjandust tõendada püüab, mis nõnda kunstlikult kokku on seatud, et isegi siis, kus paljudes kubermangudes näljahäda walitseb, waba rahasumma suurenema loodetakse.

Kui aga eelarwe üleüldiste arwude juurest üksikute juurde minna, siis kujuned meile kohe wiil silmade ette, mis suugugi nii hiilgaw ja rahuleldaw ei ole

255 miljoni rublast, mille wõrra ümarguselt 1912. a. eelarwes wäljaminekuid suurendatud on, läheb 89 miljoni rubla riigikaitse peale, — 56 miljoni merewäe-asutuse ja 33 miljoni jalawäe-asutuse eelarwesse. Peale selle weel 100 miljoni 4% riigikassa paberite wõlakustutamiseks. Teistele asutustele on suuremaid summasid wäljaminekuteks juurde lisatud: teedeministeeriumile 33 miljoni, rahwahariduse peale 18,5 miljoni, maaparanduse peale 12 miljoni ning telegrafi ja posti jaoks 8,5 miljoni rubla.

Eelarwe projektile juurdelisatud seletuskirjas seisab, et walitsus saab ka 1912. aastal seda teed käima, mida seaduseandlised kogud heaks on kiitnud, nimelt, üleüldiskulturaliste tarwiduste peale wäljaminekuid suurendama ja järk-järgult riigi sõjalist wõimu tõstma. Kui aga 1911. a. ja 1912. a. eelarweid wõrrelda, siis jõuame teistsugusele otsusele, mis sellele seletuskirjale otse risti wastu käib. Esimese plaani peal ei seisa mitte eelarwe järele wäljaminekute suurendamine rahwa kulturaliste tarwiduste peale, waid sõjalise wõimu suurendamine. Sarnane sõjalise wõimu tõstmine kestab juba Jaapani sõjast saadik. Terweit kuus aastat on sõjalist wõimu juba tõstetud ja selle peale on, harilikud kulud wälja arwatud, juba umbes poolteist miljardi rubla ära kulutatud. Sellest summast laks sõjalaewade ehitamise peale umbes 100 miljoni rubla, kuna aga üle miljardi rubla maa sõjalise wõimu ja õnnetu Jaapani sõja likwideerimise peale ära on kulunud. Need erakorralised wäljaminekute suurendamised sihiwad selle peale, et alalisteks muutuda. Niisama raske on ka ette kujutada, et tulewikus need wäljaminekud wähemaks jääksiwad. Mingisugusid põhjusi ei ole, mis seda tõendada suudaksiwad.

Isegi mitte teise koha peal ei seisa eelarwes wäljaminekute tõstmine rahwa kulturalistes ajades. Kui rahaasjade ministeeriumi klassifikatsioni tarwitada, siis tuleb tulewaid wäljaminekuid shandarmitekorpuse ja kaitsepolitsei ülespidamise peale ka rahwa kulturaliste tarwiduste hulka lugeda.

Sellest siis näeme, et rahwa kulturaliste tarwiduste peale koguni wähe wäljaminekuid suurendatud on. Wäikene summ rahwahariduse ning posti- ja telegrafi laiendamise peale jne. — see on üleüldiselt ka kõik.

Olgugi küll, et rahaline seisukord „hiilgaw" on, on eelarwe siiski 115-miljonilise puudujäägiga kokku seatud, mida n. n. wabast rahasummast kätte kawatsetakse, mida 1. jaan. 1911 a. 340 miljoni rbl. oli Kahjuks peab juurde lisama, et isegi seletuskiri selle summa kerimist kindlaks ei suuda pidada, sest et käesolewal aastal mitmel pool näljahäda lahti peaseb.

Kõiki seda kokku wõttes tuleb ainult weel nõnda palju juurde lisada, et praeguste tingimiste juures rahaasjade ministeeriumi optimistline meeleolu „hiilgawa seisukorra" asjus riigiwolikogu poolt wähendamist ei leia, kuid seda tungiwamalt jõuame sellepärast otsusele, et terwe riigi rahasjanduse süsteem läbiwaatamist nõuab.

Üleskutse.

Hiljuti tegi Tallinna linnawolikogu ühel healel otsuseks Tallinnasse linna museumi asutama hakata. Wolikogu walis komisjoni, kes seda mõtet teoks peab hakkama tegema.

See museumi asutamise küsimus on praegusel silmapilgul kunstnik A. Weizenbergi tööde omandamise küsimusega lähedalt seotud. Nimetatud kunstnik tahaks oma elupäewil weel näha, et tema kunstitööd, millele nii mõnigi kord Eesti elust ja rahwaluulest aineid on wõetud, mitte tema suguerahwale kaduma ei läheks.

See on aga küsimus, mis mitte üksnes Tallinnale tähtis ei ole. Iseenesest ei oleks asutatawal museumil üleüldse mitte ainult kohalik tähendus, waid museum saaks ülemaaline; ta oleks esimene ja ainus sellesarnane asutus Eestimaal, eestlaste asutatud. Tallinn kui kodumaa suurem linn ja kubermangu pealinn on loomulikult kohaks, kus sarnasel museumil paras paik oleks ja kus ta igal ajal laiemalegi seltskonnakihtidele kõige kättesaadawam oleks.

Aga peale selle on meil iga silmapilk A. Weizenbergi tööde kadumamminemist karta. Temalt wõidakse tema töösid niisugusteks otstarbeteks omandada, mis Eesti kunstile ja kulturale wõeras on. Teiselt poolt on hr. Weizenbergi tööde kastsiminekut teiste ainelistе asjaolude tõttu iga silmapilk karta.

Meie peame need asjad kadumise eest ära peastma, meie ja ei keegi muu. Meie ei tohi end mitte sedawõrt nõrgad tunda ja raskuste ees, mis esmalt ärawõitmatad paistawad, seisma jääma. Head tahtmist meil sugugi nii wäga ei puudu.

Seda näeme juba sellest, et mitmed üksikud isikud Tallinnas wiimasel ajal, asja seisukorra tähtsust tundes, ise wabatahtlikult A. Weizenbergi tööde omandamiseks summasid on lubanud ohwerdada, isegi sadade rublade kaupa, nii et meil nende lubaduste järele juba ligi 2000 rubla selleks otstarbeks käes oleks. Ja isegi kaugemalt, näituseks Moskwast, on lubadust tulema hakkanud.

Kuid weel on waja. Tuhandet kolm läheks weel ära, enne kui wähegi asja realiseerimise peale mõtelda wõisime. Tallinn üksi on 2000 rbl. lubanud ja lubab eyt weeigi; järelejäänud summa peab muu osa kodumaad andma.

Oleks meil wahest harwastegi Eestis üksmeelt, siis oleks asi peastetud. Kui kõik kodumaa jõukamad pojad midagi asja heaks teha tahaksiwad ja üle kodumaa Tallinnasse Eesti Krediitühisusesse (Suure Karja uul. nr 3) Tallinna linnawalitsuse nime peale A. Weizenbergi tööde omandamiseks summasid saadaksiwad, siis oleks meie päralt kogu kunstitöösid, mis meie museumile kibedaste tarwis läheb; siis oleks meil asutus, mis iga kulturamaa tingimata tarwiduseks on. (Sinnasamasse tuleks ka kredit-, laenu- ja hoiuühisustel ja seltsidel nüüd ja tulewikus kunstimuseumi heaks määratawad weeringad saata).

On silmapilkusid, mil meie kui üks mees ühise asja peastmiseks wälja peame astuma. Tehiks loota, et Eestis weel mehe-meel ei puudu, et ühes Eestimaa nurgas tekkinud mõte tuleleegina üle maa ulatab.

Muidu on, wõib olla, juba lähemate päewade järele Weizenbergi tööd meile kadunud.

Asjata otsime siis tulewikus Eesti museumist Eesti tegelaste Kreutzwaldi, Hurti, Hermanni j. t. rinnakujusid; „Koitu," „Hämarikku", „Wanemuiset," „Lindat," Kalewipoega" jne.

Neid peame siis wõerastejuurde waatama minema, kui weel seegi wõimalik on. Ja tagasi ei anna neid keegi sealt enam.

Sellepärast — ühinegem tööle!

Tallinnas, 1. oktobril 1911. a.

Üks algatajatest.

Täh. Palutakse ka teisi ajalehti ülemalseiswaid ridasid ära trükkida.

Ajakirjandus.

„Nowoje Wremjas" pahandab Menschikow selle üle, et „Wene rahwa ühisuse" liikmed küllalt aktiwiliselt ei töötawat. Ta käinud Peterburis auwõerana ühisuslaste koosolekul, see pole aga teda suuremat rahuldanud.

„Pean tunnistama," kirjutab Menschikow, „ma ootasin, et pärast Kiiewi sündmust Wene rahwa ühisus muutide wastu wõitlust algab, aga mis sünnib? Midagi. Mitte midagi. Auwäärilised isamaalased ei mõista muud, kui laulawad riigilaulu (ja sedagi mitte wäga kindlalt) ja lobustawad endid mõne tuhise kõnekunsti harjutusega, mis politseiprii[illegible] tooli peal keerlema panewad. Kas teate, niisuguse kraamiga ajalugu ei tehta."

See on ju peaaegu „pogrommi" soowitamine, mis Menschikowile ja tema mõttewendadele üpris wäga meele järele oleks.

„Birshewõja Wedomosti" toob kadunud peaministri iseloomu kohta huwitawa kirjelduse. Teatawaste on wäga palju P. A. Stolõpini iseloomu kindlusest ja paendumatusest kirjutatud, isegi „Postimees" ülistas tema raudset iseloomu. Nimetatud lehes kirjutab aga Bajan oma jutuajamised ühe „senatoriga, wana peaministri kaasteenijaga. kes tema karjerile omal ajal kaasa awitanud":

„Ta (P. A. Stolõpin) muutis sagedaste oma otsust ja waateid. Täna oli poolt, homme wastu... Mul tuled meelde, kuidas ma teda Kowno kub. mõisnikkude peameheks awitasin. Siis oli ta weel maakonna mõisnikkude peamees. Jooksen, saan kuidagi asjaga toime. Äkitselt sõidab ta minu juurde, suures ärituses.

„Mis on sündinud?"

„Ei wõi."

„Mispärast?"

„Ilma palgata ei wõi teenida. . ."

„Aga teie teadsite ju enneli."

„Paljugi, mis teadsin."

Ei awitanud midagi, pidin talle neljatuhat rubla aastapalka muretsema."

Krahw Witte tõttu läinud nimelt palgamuretsemine korda.

Teatawaste oli Saratow see koht, kus P. A. Stolõpin oma karjeris suure hüppe tegi. Aga kusagil pole suuremat korratust olnud kui seal, ütleb „Birsh. Wed." P. A. Stolõpini walitsemine sünnitanud seal uskumata suurt segadust. Niisamasugune segadus olewat praegu terwel Wenemaal.

Bajan kirjutab:

„Sarnast segadust ei ole ma weel näinud, ütles mulle üks parempoolne, kadunu sõber. Wenemaa on pärast Stolõpinit nagu maja, kus kapitalremonti algatud, aga see pooleli jäetud: raamid on purustatud, uksed eest ära, ahjud laotatud, seinad paljaks kistud . . . Igal pool paru, lubi, rämps . . . Kusagile ei ole astuda. Peterburis ei pane seda weel tähele. Aga prowintsis . . . Waadake, missugused kubernerid ametisse on pandud! Alati on see meie politikas õrn koht olnud, nüüd on aga see asi päris pirnus! Kadunu oli kahjuks õnnetu oma kaastööliste wäljawalimises. Paluб mõni lähedane inimene teda — näe kuberner ongi walmis, wõi koguni departemangu-[illegible] . . . Wemehed wõtsiwad wõimust . . . [illegible]"

Leht ütleb lõpuks, [illegible] sündinud sellepärast, et Stolõpin [illegible] politikat ajanud ja „Wenemaa kaye jauna wahele jatnud."

Need aga, kes Stolõpini suureks riigimeheks nimetawad, ei peaks ära unustama, et kõiksiste suurte meeste üks tugew külg alati see on olnud, et nad enestele wäga tublisid kaastöötajaid on wõimnud waliba.

Mustwee-Pärnu raudtee ehitamise eelnõu.

Lühidalt teatasime juba, et walitsusel nõu on lähemal ajal uut raudteed Mustwee-Jõgewa-Põltsamaa-Wändra-Hallingu kaudu Pärnusse ehitada. Hallingu jaamast kawatsetakse haru Risti jaama ehitada, nii et tee ka Tallinna-Haapsalu raudteele wälja wiiks. Raudtee saaks laiaroopaline, kuid tema sõidukiirus ja tarwitamisewiis käiks enam juurdeweoteede reeglite järele.

Nüüd kirjutab selle kohta „Postimees" weel järgmist:

Walitsus kawatseb nimelt paljudel kroonuteedel praeguste roobaste asemele uusi ja tugewamaid panna, niisama paremaid ja raskemaid wedurid ja wagunid, nii et suurtel raudteedel sõidukiirust märksa wõiks tõsta. Seläbi jääks palju poolpidusid roopaid, wedurid ja wagunid üle, mis wähemakiirusega juurdeweoteedel weel kaua wõitsiwad teenida, mida lahju oleks wanaraua hinna eest ära müüa. Sellest materjalist on teedeministeeriumil nüüd nõu tühikest kohalikka laiaroopalisi juurdeweoteesid ehitada, kus materjali kasulikult ära tarwitada ja ühel hoobil läbikäimisteesid märksa edendada wõiks. Üks nendest kawatsetud teelinidest oleks siis ülemalnimetatud Mustwee-Pärnu tee. Praegu korjab ministeerium teateid uue tee liini kohta, nimelt kui rahwarikkad need kohad on, kust uus tee läbi läheks, missugused wabrikud, alewid, külad jne. selle tee ääres oleks, kui palju uuel teel kraami- ja inimestewedu loota oleks, kuidas ta Pärnu ja teiste kohtade kauplemise peale mõjuks, missugused tehnikalised raskused ehituse juures ära oleksiwad wõita jne. Arupärimine ministeeriumi poolt on nendes asjades, nagu Pärnu lehed teatawad, ka Pärnu linnawalitsusele ja Pärnu börsekomiteele saadetud.

Mis nüüd uue kawatsetud Mustwee-Pärnu raudtee liinisse puutub, siis on see siht oma peajoontes wäga õnnelikult walitud. Põhjast lõunasse kinewaid teesid meil juba omajagu on. Kawatsetud raudtee oleks esimene, mis idast lääne minnes põigiti läbi Liiwimaa lapeks ja Peipsi kalda Pärnu lahega ühendaks. Põhja-Liiwimaa rikkamatest maadest läbi minnes ühendaks see tee neid kohti Pärnu sadamaga, mis neil maadel kõige ligem ja parem wäljaweo sadam on. Ta ühendaks aga need maad ka Riia ja Tallinnaga, sest et ta mitmelt laiaroopalisest Balti raudteest (Jõgewal) kui ka Tallinna-Wiljandi kitsaroopalisest (wast Wõhma juures) üle läheks. See tee looks siis Põhja-Liiwimaa jaoks palju uut läbikäimise wõimalust. Iseäranis tähtjas on aga raudtee Pärnu linnale ja tema kauplusele, mis nuud kangeste Riia ja Tallinna wõistluse all kannatab.

Mis sellesse puutub, kas uuel teel küllalt tööd on ja kas ta oma ehituse ära tasub, siis ei tarwitseks selle juures sugugi karta. Kui juba kitsaroopalisel oma kõrge tariffiga tööpuudust ei ole, siis juba laiaroopalisel kroonuteede weohinnaga mitte. Pealegi läheb tee kohtadest läbi, mis rohkeste tööd annawad. Tuletame kaswawat Mustwee alewit oma rahwarikka ümbrusega meelde, kellele korraga lahedane meresadam awaneb, siis wiljarikast Põltsamaad oma suure wilja ja lina wäljaweoga, Wändrat oma klaasi- ja puupapiwabrikuga, jõukaid Wändra-Tori wäikepõllumehi oma eitselelöwate piimatalituste ja muude ühisustega, tee ääres olewaid metsarikkaid mõisaid, nagu Uue-Wändra, Lelle, Wilu were, Põõrawere jne., Wändra telliskiwi-lööwisid, Wilu were ja Jakobi lubjaahjusid — siis ei ole mingisugust kahtlust, et tee ennast ära ei tasu.

Kui weel edaspidi Põltsamaa Elwa jaamaga ühendatakse, siis tuleb Põhja-Liiwimaale ja Pärnu sadamale uus elu sisse.

Linnad, alewid, wallad ja kihelkonnad, mis selle kawatsetawa tee äärde puutuwad, peaksiwad oma poolt nüüd kõik tegema, mis wõimalik, et uue tee kawatsus mitte paberile ei jääks, waid wõimalikult ruttu teoks tehtaks. Pärnu linnawalitsus ja börsekomitee ei peaks mitte üksnes oma arwamist awaldama, waid materjali, mis uue tee kasuks kõneleb, ka Põltsamaalt, Mustweest, Wändrast jne. kokku korjama, nimelt neilt kohtadest materjali, mis kohalikkudest hallikatest kohalikkude jõududе kaudu tarwilikke nõpunäidete järele on kokku seatud, nii et ministeerium asjast õige pildi saaks.

Siin seisab ülesanne ees, mille pärast kohalikkudel tegelastel küll maksab waewa näha.

Wäljamaalt.

Marokko.

Marokko kohta on Prantsusmaa ja Saksamaa juba kokku leppinud. Pärast kolmekuulist läbirääkimist lõpetasiwad Kiederlen-Wächter ja Jules Cambon 28. septembril lepingu redakteerimise, mille järele Marokko nüüd ka wormiliselt Prantsusmaa „eestkostmise", wõi õigem ütelda, ülemwalitsuse alla läheb. Nüüd arutatakse weel seda, mis tasu siis Saksamaa selle eest nüüd saama peab. On arwata, et sellekohased läbirääkimised ka õige kaua wältama saawad. Nagu juba öeldud, läheb Marokko selle lepingu osa järele, millega siiamaani walmis on saadud, Prantsuse eestkostmise alla, kusjuures ka Marokko sultani läbikäimine wäljamaa riikidega tema ülewaatuse alla jääb. Majanduslikult antakse kõigile rahwastele Marokkos ühesugused õigused: kõigile jääwad Marokko uksed lahti. Muud lähemat ei ole selle lepingu kohta teada.

Mis tasuandmisesse puutub, siis olla sellega lugu nii: Prantsusmaa annab osa oma Kongo asumaast ära, millega Saksamaa oma asumaad „ümarguseks" teeb, ja saab selle eest Saksamaalt selle osa Kamerunist, mida Pordi-Nina nime all tuntakse. Küll kuuldub Prantsuse seltskonnast ja saadikutekojast hüüdeid, et saketased [illegible]tuse asumaist üht jalatäkki saada ei tohi; niisama jälle nõuawad kõiksaksiased oma walitsuselt, et terwe Prantsuse Kongo ära wõetaks, kuid waewalt suudab see tarmulöömine läbirääkimiste rahulikku käiku palju segada. Mõõdulamad ringkonnad mõlemil mail loodawad kindlaste, et lõpuks niihästi Prantsusmaa kui ka Saksamaa uue lepinguga rahule jääwad.

Maawärisemine Mexikos.

Nagu New-Yorkist telegrafeeritakse, olnud Lõuna-Kalifornia ja Mexiko osariigi Sonora rannaosas neil päewil tugew maawärisemine, millele kohe kange torm järgnenud. Samal ajal tõusnud ka meri üle kallaste ning uputanud määratu laiuna üle rannamaa igal pool suurt kahju sünnitades. Iga ühendus rannatadasaanud rannamaadega on katkestatud, mispärast lähemaid teateid õnnetuse üle õige napilt tuleb. Sonoras on Orris'i ja Guyanas'i, Lõuna-Kaliforniaas Palma ja San-Jose linnakesed weewoogude ohwriks langenud. Majad langenud kokku laewu toonud weewoog maale. Umbes 700 inimest saanud weewoogudes ja waremete all surma. Paljud elanikud ninnud tagasiwoolaw west elawalt merde, kus hailalad nad ära neelanud. Neil kes elama jäinud, olla toiduainetest suur puudus. Tuhanded olla peawarjuta ja kogu oma waranduse kaotanud.

Kodumaa ringwaade.

r. Kullamaalt. Luristest. Õnnetus rehepeksmise juures. Möödalainud nädalal juhtus P. talus kellegi pobustega ümberaetawa rehepeksumasina omanikul masina määrimise juures käsi ratta wahele, kusjuures masin käeluu poolest ja liitme ajemelt ära rõhus. Haawatu toimetati arsti juurde.

— Õstõlmad teewad siinsetele põllumeestele nõna maret, sest et neil kartulid kõik weel ules wõetud pole. Weel enamtimbus on aga kohalik mõisnik, kellel enamaste kõik kartulid wõtmata on.

a. Iisakust. Hoiu-laenuühisuse asutamisest. Tänawu aasta märtsikuu algul saadeti meilt Eestimaa wattelaenu komiteesse Hoiu- ja Laenuühisuse asutamise pärast palwekiri sisse. Mailaus käis wäikelaenu inspektor oma abidõidu Iisakus, et mõne asutajaliikmega ühisuse tegewuse ringkirri laiendamise üle läbi raalida, mille juures ta asutajatele lootust andis, et ühisus pea kinnitatud jaab. 5. augustil kinnitatigi Iisaku Hoiu- ja Laenuühisus komitee poolt ära. Nuud on aga kaks kuud mööda lainud, kus ühisus oma tegewust oleks wõinud algada; need aga, kelle kätte ühisuse alustamise korraldus on usaldatud, ei näita sellega suuremat ruttamagi. Mitmelt poolt on juba küsimist kuuldawale tulnud, millal hoiu- ja laenuühisus oma tegewust algab, sest praegu on meil rohkeste kohaostmist ja mitmeigi mehel on raha hädasti tarwis, niisama on ka nurinat raha hoiulepanemise koha puuduse üle kuulda, sest niisugusest asutusest on meie Iisaku nurk päris maha jäetud. Oleks soowida, et isikud, kelle kätte ühisuste ja seltside asutamine usaldatakse, soojemalt rahwa soowidele wastu tuleksiwad ja mitte lämmatawid [illegible] ette ei laseks tulla. Peaosa meie maarahwa edenemises mängiwad meie seltsid ja ühisused, sellepärast peaksime meie nende tegewuseelepanemiseks iga päewa, isegi iga tunni kallis pidama.

Pl. Tartust. Üleüldisharidusliste õhtukursuste toimepanek tehti „Karskuse Sõbra" kõnetermeskonna wiimasel koosolekul otsuseks; kursustel antakse õpetust Wene ja Saksa keeles, rehkenduses ja arwepidamises; maks iga õpeaine eest 2 rbl ehk terwe kursus 6 rbl. Kursused kestawad 1. nowembrist kuni 1. maini. Tartu ametiühisuste liikmetel oleks sel juhtumisel, kui ametiühisused kursustele abiraha määrawad, osawõtmine ilmata.

Pl. Tartumaalt. Põrepõletik kariloomade seas on wiimasel ajal õige laialt Tartu ümbruses maad wõtnud. Haigestumisi on rohkel arwul Raadi wallas, Tammistu, Wara, Wedu, Worbuse ja Kokora mõisades ette tulnud. Maakonna loomaarst on haiguse laialilaguneniise wastu wõitlemiseks eeskirja awaldanud.

Pl. Kursist. Laewast. Teedeparandamisest. Teatawaste mõistis rahukohtunik Laewa mõisa omanikule v. Wulfile 25 rbl. trahwi selle eest, et ta Äksi kiriku tee pealt wiiwad mõisamaast läbiminewaid wäljawahe teesid „Ringu" ja „Koidu" talude juures ära ei parandanud. v. Wulf maksis küll trahwi ära, kuid tee seisis juba üle aasta parandamata, kuni 15. aug. maakonnapolitsei poolt Laewa walla walitsusel ülewal nimetatud teede äraparandamine wälja pakuti. Teede parandamise wõttis keegi Aleksander Polli oma peale ja neil päewil on tee politsei poolt wastu wõetud. Tee parandamine läks üle 150 rbl. maksma. Sellega on paarikümne-aastasele talupoegade ja mõisnikkude wahel teede pärast kestnud tülile lõpp tehtud.

-sr- Põlwast. Werine tapelus oli Põlwa laada õhtul Timu walla maa peal olewa poe „Mäe-Reola" juures. Koiola walla noortestmeestest kogunud mõned õhtul nimetatud poe juurde ja hakkanud kaupmehega riidu norima. See kõik sündinud ettemõeldud plaani järgi, sest kobunt olla nendel juba tarwilised tapeluseriistad ühes wõetud. Nad peksnud aknad ja uksed sisse, haawanud kaupmehe isa jalast ja ka teist. Kõige rohkem haawu saanud Timu wallawanema abiline. Tal olnud ribed seisas ära lõhutud ja ta mõistuse kaotanud meelemärkuse. Kohalik kreisülema abiline, paar kordnikku, ja ürgohnikud teinud pärast tapelusekangelaste sündmuste ning protokolli tegemisega üks öö-päewa järgmööda tegemist; ka tohter [illegible]. Wastutusele wõetawat õige mitu meest.

P-ka. Wõrumaalt. Kudus jäinpea arstid kohtserdawad. K. talus elaw naisterahwas L. T. murdis 1. oktoobril kapitoorma all oma jalaluu katki. Paar korda toodi arst, kuid abi ei saadud uhtgi. Arst waatas ärapaisketanud jalga ja tuise üle haige käest, kas luu (murdunud koht) paigast ära on luiunud ehk ei ole; muidugi ei mõistnud haige selle peale midagi ütelda. Arst seletas arst, et ta ei saawat jalga lahasse panna, ei olla niisugusid riistu jne. Ära minnes kirjutas peale määrimiseks paar rohtu ja ütles, et naised wõida ise jala lahasse panna: „Inimese jalg on nõndasamuti kui lamba jalg; pesege puhtaks, seadige pirrakesed ümber ja mähkige kinni." Muud nõu — haiget kuhugile mujale saata — ei annud. Siiski wõeti iga korra eest kehwa inimese käest 3 rubla, kuna abi ega juhatust kõige wähemalti ei saadud.

M. Saardest. Õnnetus puusi läbi. Minewal nädalal juhtus Kanalule õnnetus: 19-aastane A. Nylenderi kaest lainud jahipüss lahti ja laeng tungimud enesele sisse. Wigastatu peale 3—4 päewa Pärnusse toimetatud heitmud haige. Tema ei jõudnud olete tõmeda [illegible] on kinni wõetud ja kohe alla Pärna [illegible]. Uurimisel seletanud N., et õnnetus hoogmata juhtunud.

Lätimaalt.

* Wõnnu kreisist. Kooli muutmine. Gostpardbergi wald tahtis oma walla kooli ministeeriumikooliks ümber muuta. Walla wolikogu koosolekule, kus koolikusmus arutusel oli, ilmus ka rahwakoolide inspektor Deeklezin, kes ministeeriumikooli kasuks kõneles. Et inspektor lahe kusimuse peale kas koolis emakeel õpeteleks jääb ja kas wald ise koolióõpetajaid walida wõib? [illegible] otsustada ei wõinud, siis lükkas wolikogu „Rig. Aw." teatamise järele kooli muutmise ettepaneku tagasi.

— Metsawahi tapmine. 26. septembril on Madohus metsawaht ära tapetud. Metsawahi peale, kes wankri peal mööda teed sõitnud, lastud puude tagant pauk, mis teda kergelt haawanud. Kui ta selle peale wankrilt maha hüppas ja põgeneda tahtis, lääwad uued paugud, mis teda surmawalt tabanud. Kuritöös kahtlustatawatena on kaks metsawoo[illegible] kinni wõetud.

Teated kaugemalt riigist.

Karjepolitsei rewideerimine.

Senator Trussewitsh rewideerimisel tuli awalikuks, et Kiewis 400 inimest, keda politseilikult kahtlaseks peetakse, wangi on pandud. Kui wangipanemise põhjustega lähemalt tutwustati, selgus peagi, et wäga suuri arwu nendest politikawangidest wõib wabaks lasta, ilma et sellest keegi mingisugust hädaohta oleks karta.

Kui Trussewitsh Peterburisse peaministri juurde sõitis, juhtis ta wiimase tähelepanemist niemalpool tähendatud nähtuse peale.

Selle järele tehti otsuseks ka Peterburis politikawangide üle teateid koguda. Asjatundjad isikud tõendawad, nagu „Retsh" ütleb, et Peterburis selles asjas weel huwitawamaid ja iseloomulikumaid nähtusi awalikuks tulla, kui need Kiewis oliwad.

Kuulu järele ei olla rewideerimine weel pooleeli lõpetatud, waid ta ulatada edaspidi Kiewist ka kaugemale.

Ka tahta Trussewitsh Kiewi karjepolitsei kuluarweid rewideerimise alla wõtta, iseäranis neid, mis piduetuste kohta käiwad.

Würst Trubetskoi tapmine.

Telegrammides teatati juba, et riiginõukogu liige würst Trubetskoi oma sugulase ülisõbrase Kristi poolt Nowotsherkaskis maha lasti. Ei ole weel teateid tulnud, mis ajal noormeest tapmisele sundis.

Würst Peeter Nikolajewitsh Trubetskoi sündis 1858. aastal Moskwas. Ta õppis Moskwa ülikoolis õigusteadust ja kolm aastat peale ülikooli lõpetamist astus ta seltskondlikuse tegewusesse, millele ta oma terwe elu pühendas. Ta walati mitu korda rahukogu esimeheks, oli Moskwa kreisi mõisnikkude peameheks ja 1893.—1906. aastani oli ta Moskwa kubermangu mõisnikkude peamees.

1906. aastast peale oli ta riiginõukogu liige. Kohe peale walimist astus ta riiginõukogus keskerakonda ja oli siiamaale selle erakonna juhiks.

Tema oli mees, kellel ka julgust oli ka mitugi korda walitsuse tegewuse wastu wälja astuda.

Kedrowi protsess Moskwas

kestab edasi. Teisel päewal kuulati hulk tunnistajaid üle. Tuli seesama nähtus jälle awalikuks, mida Reinboti ja intendantide protsessi juures wõis ennemalt tähele panna. Suurem hulk tunnistajaid ajawad seda kõnuaeste tagasi, mis nad senatori rewideerimisel raakisiwad wõi jälle kohtu-uurijale tunnistasiwad. Suurem hulk tunnistajaid tõendawad, et Kedrow raha iimasti ei ole wälja pressinud, waid nad annud talle armastuse pärast, sest Kedrow saanud ju pisikese palga. Iseenesest mõista, et kohus niisuguste seletuste peale õige suure umbusaldusega waatab. Õige huwitaw kahekõne tekkis sellel põõjusel kohtuesimehe ja jaoskonna-ülewaataja Barjuki wahel.

„Mis eest teie siis andsite?" küsib kohtuesimees.

„Nõnda ütelda aja-waimu mõju all."

„Imelik aja-waim", wastab esimees.

„Kui palju saate palka?"

„52 rubla kuus."

„Aga kust siis selle raha wõtsite, et Ked-

rawile wõiste 100 rubla maksta?"

"Minu käes oli siis palju kroonu raha."

"Kroonu raha?"

Tunnistaja punastab, katsub segada, aga ilmaaegu. Ta ei saa ütelduk lauset enam terveks teha.

Muromtsewi parast.

Kiewi kuberneri käsul peab „Kiewsk. Otkl." toimetaja kolmeks kuuks kinni minema, kirjatiti „Muromtsewi mälestuseks" eest. Kuberneri käsk kästi 24 tunni jooksul täide saata.

Simferopolis kerjati „Juzhn. Wed." 5. oktobri number ära, sest et seal sees kirjatikk Muromtsewi üle ilmus.

Rahwakohus.

Astrahani kubermangus Karalati külas tungis rahwa kolmpoegi wangiruumidesse, kus kolm meest kinni oliwad. Need mehed oliwad just enne seda kinni pandud, sest et nad kahtlustatud olid, et nad tahtsiwad raha ära riisuda. Talumeeste jalt lõi wangid surnuks.

Mäng.

Leedukeeline ajaleht „Lit. Ukinikas" jutustab oma 49. numbr. järgmise kohutawa loo:

Prowenischki jaama juures hakkasin ad karjased 19. septembril „Stolõpinit" ja „Bogrowi" mängima. Üks karjane, 12-aastane poisikene, waliti Bogrowiks ja teine 13—14 aastane — Stolõpiniks. Teised karjased hakkasiwad kohtumõistjateks. Nad mõistsiwad Bogrowi poomisesurma. Surmamõistetule pandi köis kaela ja tõmmati kahe arssina kõrgusele aia külge kinni. „Bogrowi" köis läks katki ja poisikene kukkus ülewalt maha. Sureb inimesed jooksiwad kokku, nende seas ka poisikese isa. Kui poisikene lahti peasteti, oli ta juba surnud.

Kohtukoda.

m. Kalevipoja Kiwiloo laadal. Käesolewa aasta 4. weebruaril oliwad mitmed mehed Kiwiloo laada ajal Kiwiloo kõrtsis prassinud; joobnuks jäädes läinud nad tülisse, kusjuures 26-aastane Tallinna kreisi Peningi walla talupoeg **Otto Jalg** kaika wõtnud ja teisele noormehele Wärsile nii tugewa hoobi andnud, et see warsti suri. Kohtu ees kaebatud elsperdina kreisiarst Koschewnikow üle. Keeleteaduse tunnistas ennast süüs süüdlaseks, et ta äkilise meelega Wärsile surmawa hoobi andnud, kuid ta löönud seda enesekaitseks, sest Wärs kippunud tema kallale. Seda jama püüdsiwad ka tunnistajad Johannes ja Mihkel Laosid ning Heinrich Schmidt tõendada. Politseikordnik Aleksander Bink seletas, et Wärs joobnud olnud. Joobnuna olu Wärs ruulas. Tunnistajad Hans ja Leena Sommerid ning Juan Püll seletasiwad, et Jalg mehi ilma ühegi põhjuseta Wärsi ja Pülli ümber piiranud, wiimase jalust maha ja Wärsi surnuks löönud. Wärsi ema paluskogut, et see Jalgilt temale poja matmise kulude 50 rbl. mõistetaks. See asi oli 4. oktoobril ringkonnakohtus harutada. Kohus mõistis Otto Jalgi kõigi eigaste kaotamisega wangiroodia aastaks wangiroodia ning Lina Wärsile tema poja matmise kulude 50 rbl. maksma.

Tööliste elu.

Rätsepatööliste lockaut Riias.

Käesolewal aastal on rätsepatöölised Riias üksikute töökodade kaupa juba mitu korda streikinud. Tööliste poolt ettepandud nõudmised leitsiwad juurenaalt ajalt alati täitmist. 17. septembril nõudsiwad ka Fering ja Ko rätsepaaris töölised, kellel hiljuti alles palka tõsteti, teist korda palgalõrgendust. Et palgajuurdenõudjatele kahe päewa jooksul rahuloldawat wastust ei antud, siis jätsiwad nad 19. septembril töö seisma. Streigijuhid, kaks töölist Hansen ja Sternot, woeti kohe kinni ja pandi administratiiwlise karistuse alla.

Paar päewa peale seda pidasiwad Riia rätsepaari pidajad üleimaalise koosoleku ära, kus otsusele tehti sel puhul, kui töölised kujugi weel uusi nõudmisi ette peaks panema, üleimaaiu rätsepatööliste lockaut wälja kuulutada. Osawõtjad kirjutasiwad esialgul 50 ärimaamtla alla; kuid hiljem ühinesiwad selle otsusega ka teist teised rätsepaari pidajad. Et Fering ja Ko streikijad töölised peale seda ellust enam mingit tööd ei leidnud, siis pidiwad nad järeleandmise peale mõtlema hakkama. Enne töö alustamist pöörasiwad streikijad weel kord peremeeste poole ja nõudsiwad, et wiimased nende kinnipeetud seltsimeeste wabastamiseks taaja ütals. Peremehed ei tunnud sel kohal enam midagi ära teha, sest et kinnipeetutele administratiwine karistus juba ära määratud oli. Et streikijad peremeeste seletusest hoolimata 26. septembriks weel tööle ei olnud hakanud, kuulutati järgmisel päewal 30 rätsepatöökojas lockaut wälja.

Lanapominukased Riia lehed teatawad, et lockaut mitja olla läinud, sest et ärimeistrite keskel üksmeel puudunud. 50 allakirjutajast on ainult kümme peremeest lockauti wäljakuulutamise juures kindlaks jäänud. See peremeeste nõrkus andis streikijatele uut hoogu. Nüüd on wiimastega ka kümne suurema rätsepatöö-äri töölised ühinenud. Streikijate meeleolu on kindel; kõik nõuawad palgatõrgendust. Mõned peremehed on Moskwast ja Peterburist uusi töölisi otsima läinud.

Inglise ametiühisuste liikmete arw on wiimastel aastatel märksalt tõusnud. Minewa aasta lõpul ulatas see arw juba 2.426.562 peale. Kahjuks on need 2½ miljoni inimest aga 1154 üksikuse organisatsiooni lahali pillutatud.

Mit. 8-tunnilise tööpäewa nõudmine. Ohta paberiwabrikus Peterburi lähedal on töörahwuse tõttu juba pikemat aega ületunnid tarwitusel. Harilikn üheksa tunni asemel tehakse igapäew 12 tundi tööd. Nüüd on töölised, keda alalised ületunnid ära tüütanud, nõudma hakkanud, et wabrikus teine wahetus käima pandaks, uusi töölisi juurde wõetaks ja 8-tunniline tööpäew sisse seataks. Wabrikuwalitsus ei ole 8-tunnilise tööpäewa kohta weel mingit kindlat wastust andnud.

* **Laste tööjõu kurnamine.** 2. oktobril nähti Peterburis Nikolai waksalis wäikest poisikest traamiwirna otjas istuwat ja nutwat. Shandarmi järelpärimise peale seletas poisikene, et ta 8 aastat wana on, Tweri kubermangust pärit ja Peterburis ühe mütsitegija meistri juures teeninud, kes teda Twerist Peterburi toonud. Nüüd peksnud meister poisikese minema. Poiss korjanud asjad kokku ja tulnud teiste juhatuse peale Nikolai waksali. Kus meister asub, seda ei teadnud poiss ütelda, sest et ta uulitsa nime ära unustanud olewat.

Türgi-Itaalia sõda.

Inglismaa tarwitab juhtumist.

Nagu „Neue Fr. Presse" Londonist kuuleb, kuulutawat Inglise walitsus tulewal esmaspäewal Egiptuse Inglise maakonnaks. Türgi walitsuse nõudmise, et Egiptus Itaaliaga diplomatilise läbikäimise lõpetaks, lükkanud Inglise walitsus kindlaste tagasi.

Mil tingimisel Türgimaa rahu teeb?

Ütteila tegi Türgi ministrite-nõukogu otsuseks, et rahu läbirääkimised ainult sel tingimisel algada wõiwad, kui Tripoli Türgi ülemwalitsuse alla jääb. Selles mõttes saadetud eila kõigile suurriikidele märgukirjad.

Bulgaria ja Türgimaa.

Konstantinopolist. Bulgaria ajalehtede seletuse peale, et sõjawäe arsenalide kallale tungimine Türgi mäuskurite arwesse tuleb kirjutada, wastab „Ottomani agentur," et Türgimaa neist kallaletungimistest osa wõtta ei ole wõinud, sest et ta Bulgariaga sõbralikku wahekorda jalal tahab hoida.

Belgradist. Kuulujuttude puhul, et Türgi wõimud Serbia piiriäärsetes kohtades muhamedlastele sõjariistu jagawad, pööras Serbia walitsus seletuse nõudmisega Türgi walitsuse poole. Wiimane seletas, et mitte mingisugust sõjariistade jagamist ja mobiliseerimist tähendatud kohtades ei ole ette wõetud. Kuigi sõjawägede liikumist oli märgata, siis oli see Adriatia kallaste poole juhitud. Täna öösel kuulutati proowimobiliisatsion wälja, et selgusele saada, kui pika aja jooksul wõimalik on sõjawäge kokku kutsuda, kui sõda peaks tulema.

Derna on weel ära wõtmata

Konstantinopolist. Sisim. asj. minister teatas ajakirjanduse esitajatele, et temal olewate teadete järele Derna ei ole weel Itaalia poolt ära wõetud.

Prantsuse sõjalaew Türgi ja Tripoli weteesse läinud

Toulonist. Ristleja „Gambetta" reisis Türgi ja Tripoli kallastele Prantsuse huwisid kaitsema.

Greeka metropolit wangi wõetud.

Athenast. Athena agentur saab Salonikist teate, milles kõneldakse, et Monastõri walile teade on tulnud, et Greeka metropolit Ramenia salga poolt wangi on wõetud, misjuures Türgi wõimud greeklaste hirmutamise otstarbel kaasa aidanud olla. Statistist teatakse, et Greeka notabel Perdikus ära olla tapetud; tapja olla politsei-komissar. — 300 uueste lipu alla kutsutud tagawarawäelist on Filippiadasse, Greeka Epyruse lähedale, saadetud. Lipu alla on ka kahe wanaduse maa kaitselased kutsutud, mis ainult sõja ettenägemisel sündinud arwatakse olema. Hoolimata sellest, et albaanlaste ja Türgi ohwitseride wahel mõttelahkuminek walitseb, wennanewad nad ikkagi, sõda Greekaga silmas pidades. Selguseta seisukord sünnitab Albania tagawarawäeliste keskel rahuolematust; nad tahawad koju tagasi.

Italia uus ultimatum.

Nagu „Birsh. Wedomostile" Wienist telegrafeeritakse, tahtwat Italia walitsus Türgimaale uut ultimatumi ettepanna, milles teatatakse, et Italia sõjalaewastik Ägeuse meres sõjalist tegewust algab, kui Italia alamaid Türgimaal weel edaspidi taga kiusatakse. Sellest ultimatumist olla ka juba suurriikidele teada antud.

Sõjaline tegewus Ägeuse merel.

Wieni ajalehed arwawad, et Ägeuse merel juba lähemail päewil sõjalist tegewust oodata on.

Tripoli weres ei ole sõjalaewadel enam midagi teha, sellep. on suur osa laewastikust sealt juba ära läinud. Terwe Wahemere laewastik on praegu Tobruki juurde koondatud, kust ta oma tegewust algab. Itaallastel olla plaan mõnele Arhipelaguse saarele wäge saata ja Türgi sadamatesse teed kinni panna. Kõige pealt wõtwat Italia laewastik Rodose, Mütilene, Chiose ja Lemnose saared ära. Osa Italia sõjalaewastikku paneb Smirna ja teised Wäike-Aasia sadamad kinni. Hakatakse seal wastu, siis annawad Italia laewad tuld.

Berlinist. „Local-Anzeiger" saab Roomast teate, et Italia 14 päewa pärast ametlikult Tripolist ja Cirenaika ärawõtmise wälja kuulutab.

Tripolisist. (Erikirjasaatjalt). Ametlikult teatatakse, et 3. okt. sõjalaewad Dernat bombardeerinud on, et wäe maalemineimist aidata. Kuid wäe maalesaatmist takistas halb ilm.

Konstantinopolist. Segakomisjonis, mis 7 komitee ja 7 opositsioni esitajast koos seisab, otsustati kabineti peaks Said-paschat jätta ja tema hooleks teiste kabineti liikmete walimist anda, tingimisega, et kabinetti Hakki-pascha kabineti liikmeid ei wõetaks. Arwatakse, et Said-pascha oma nõusolemise annab.

Sagorist. Pan-India konferentsi juhtide koosolek Delis wõttis otsuse wastu: Seda silmas pidades, et Saksamaa Italiat Türgimaa wastu toetab, on kõigil muhamedlastel tarwis Saksa ja Italia kaupasid boikotteerida.

Berlinist. Bethmann-Hollweg pidas Italia saadikuga kaua aega nõu.

Budapestist. Ajakirjandus arutab Põhja-Italia sõjawägede mobiliseerimist ja tähendab, et Austria-Ungria ja Italia wahekord terawaks on läinud.

Hiina rewolutsion.

Et „Taewapoja" riigis midagi ülitõsist sündimas on, selleks on kõik tundemärgid olemas. See ei ole enam mäss — ütleb muu seas „Now. Wremja" — see on juba päris rewolutsion.

Nagu juba paaril korral tähendanud oleme, saiwad praegused rahutused sellest alguse, et walitsus Setshuani prowintsis peaaudteeliinisid riigi omaks wõtta tahtis. Nüüd toowad lehed selle kohta juba lähemaid teateid, kuidas seda riigi omaks wõtmist toimetati. Asjalugu olnud järgmine: Umbes kuue aastat tagasi andnud Setshuani kaupmehed 10 miljoni taeli eest aktsiaid wälja, et niimoodi saadud rahaga 650 wersta pikkust raudteed ehitada. Aktsiad ostetud kõik sealsamas, sest riigi wäärtused inimesed joowinud tasust, mis tee paraspoole tooma pidi, osa saada. Raju asemel tuimud sellest kraamist aga midagi muud wälja. Nii kaua kui tee üle aetud ja muud eeltööd tehtud, laenanud kohalikud walitsusewõimud tekkinud raudteekapitalist esiteks wähemaid, pärast poole suuremaid summasid — maakaitseandemete ajutamiseks, raha lõõmiseks ja muudeks otstarbeteks. Selle tagajärg oli see, et kokkuaetud 10 miljonist kaheks praegusel silmapilgul enam kroosigi järele jäänud ei ole; mõnesuguste tööde jaoks, mis sawatsetawa raudtee ehitamiseks tänawu suwel ette wõeti, tuli rahwa kaest juba erimaksusid nõudma hakata. Lõpuks tuli weel walitsus oma raudteede natsionaliseerimise plaaniga. Neis prowintsides, kus wäljamaalastel suurem mõju on ja sellep. suurriikide wahelesegamist kartma pidi, lubati teede aktsionaaridele nende raha eest 60% peale obligatsionisid anda, selle tingimisega, et puuduwad 40% pärast ära tasutakse, kui tee kasu tooma hakkab. Kõrwalises Setshuani prowintsis taheti „lihtsamalt": walitsus teatas, et ta niin aktsionaridele ainult ärategtud raudteetööde eest maksab, mitte aga nende kapitalide eest, mis kohalik ülemus seadusewastalisel teel oli ära tarwitanud. Et niisugune ülekohtune tegewus raudtee osanikkude ja terwe rahwa hulgas suurt pahameelt tekitas, on iseenesest mõista. Asutati kohe iseäralised komiteed, kes aktsionäride kasusid kaitsema pidiwad. Kui walitsus ühe oma täitjasama ametniku, Tuan-fangi, Setshuani saatis, et raudteede „äraostmist" lõpulikult korraldada, siis ei lubanud raudteede aktsionaride komitee teda Setshuani maa peale jalgagi panna. Kohalik asekuningas wõttis niisuguse wastuhakkamise karistamiseks kohe abinõud tarwitusele, kuid mässajad ei andnud järele — ja lugu lõppes werewalamisega.

Üleüldse peab tunnistama, et walitsus oma raudteede natsionaliseerimise plaani wäga õnnetumal ajal täide saatma hakkas. Ta oleks pidanud teadma, et tänawu-aastased looduse häwitusetööd rahwa juba nii kui nii wäga närwiliseks oliwad teinud, mispärast temaga just nüüd oleks pidanud wäga ettewaatlikult ümber käima.

Haruldaselt rohke lumesulamine Tiibeti mägedes ajas tänawu suwe lõpupoolel Jantsekiangi ja Hoangho jõed nii wett täis, nagu nad wist weel eluilmaski olnud ei ole. Ja mis weeuputus häwitamata jättis, selle häwitasiwad wihased marud, ning lühikese aja jooksul muutusiwad õitsewad, rikkad maakohad lainetawateks weewäljadeks, milles sajad ja tuhanded surnukehad ümber ujusiwad.

Paljud maakohad Mandshurias, Mongolia põhjapoolsetes prowintsides Schansis, Tshilis ja Schantungis, terwe Jantsekiangi jõekond Setshuani Hunani, Huberi ja Honani ja Kiangsi, Anhui, Kuangsu ja Tshotiangi prowintsidest — kõik, peale kõrgemate paikade ja kindlate linnade oli wee all.

Weeuputus oli sedawõrt laialdane ja weeidud sedawõrt suur, et õnnetutele elanikkudele peaaegu mingisugust abi anda ei saadud. Kõik kunstlikud takistused ja tammid pühkis mässaw weewoog lühikese ajaga ära. Hirmu pärast pool meeletumad, tormasiwad inimesed oma hoonete katustele, põgenesiwad majadesse — kõik oli asjata. Wesi tuli igale poole järele.

Üks europlane, kes Fitsroi linnast päris juhtumise kombel oli ära peasnud, jutustab selle linna hukkasaamisest koledaid lugusid.

Wesi murdnud tammid ja paisud, tunginud linna majade peale — ja mõne tunni pärast olnud suur linn sogaste woogude all kadunud.

Need, kes ühe aurulaewa peal põgeneda peasiwad, näinud, kuidas inimesed katustele roninud ja sealt ruumipuudusel üksteist alla tõuganud. Kuid nii hästi wõitjaid kui wõidetuid oodanud ühesugune surm.

Warsti olnud weepind surnukehadega nagu üle külwatud . . .

Wu-hu linn, kus 140.000 inimest elab, oli kokku umbes 6 nädalat wee all. Selle aja sees tõusis wesi 30 jalga 2 tolli harilikust pinnast kõrgemale . . . Mööda Jantsekiangi jõge ujusiwad igal pool langenud hooned ja igasugused majakraamid.

Kui palju inimesi weeuputuse läbi hukka on saanud, selle kohta Hiinamaale kindlaid arwusid ei ole. Ainult nii palju on kindel, et neid mitte alla 50.000 ei ole.

Weeuputuse otsekohene tagajärg oli nälg. See on mitmel pool nii wäljakannatamataks läinud, et inimestel ainult kahe wahel walida jääb: kas riisuda, kust riisuda on, wõi surra. Wanemad müüwad oma tütreid, et niimoodigi wäheks ajaks „bingepidet" saada. Kuid kaua neidki müügiks jatkub!

Näljaga ühes tuliwad külgehakkawad haigused, mis jõuetumaid inimesewarjusid nagu rohtu niidawad.

Lisame kõige selle juurde weel põlise wihawaenu mandshude wastu, siis peaks küllalt selge olema, miks praegune mäss algas.

Rewolutsionäride plaanid.

Et praegused sündmused Hiinamaal mitte juhuslised ei ole, waid ammu juba ette kawatsetud on, selle kohta leidub teateid ühes raamatukeses, mille praeguse rewolutsioni juht Sunjantsen 1907. a. awaldas.

„Mandshud — kirjutatakse selles raamatus — kes Hiina troonid oma kätte kiskusiwad, on rahwa aja jooksul pimedusesse jätnud. Nad on hiinlased oma orjadeks teinud ja nende waranduse enestele wõtnud. Nad on mehed pannud patsisid kandma ja naised oma jalgu rikkuma, et nad rohkem elajaloomade sarnasteks saaksiwad. Hiina wangitornid on täis wangisid. Kuna Europa riigid peatamatalt ja kindlalt mööda eduteed sammuwad, jääme meie, hiinlased, ikka nõrgemaks ja nõrgemaks, laguneme kui seltskondline organisatsion ikka enam ja enam. Mina ei wõi oma kodumaa kannatusi rahulikult pealt waadata, sellep. teen ma kõik, mis wõimalik, et teda mandshude ikke alt wabastada. Juhtumine selleks ei ole weel kätte jõudnud, kuid ta tuleb tingimata. Öeldakse, et wabariikline kord Hiinamaale sünnis ei ole. See arwamine ei ole õige. Hiinlased on enam kui keegi muu wabariigi jaoks loodud. Kas ei olnud Hiinamaa waremalt üksikute-wabariikide föderatsion? Teie wõite weel praegugi Hiinamaal tuhandeid tõendusi leida, et rahwas siin omawalitsusega harjunud on. Prowintsis ei mõista mitte walitsuse kohtunikud kohut, waid rahwa poolt walitud kohtunikud; ka omawalitsuse juhtimine on rahwa enese käes. Ainult wabariik wõib Hiinamaad peasta. Ainult meie sisemiste segaduste ja korratuste abil saiwad mandshud trooni enestele kätte kiskuda; ainult mässu abil saame meie mandshud maalt wälja ajada. Hiinamaa ei wõi enam edaspidi pirukaks jääda, millest terwe ilm osa saab. Hiinamaa — hiinlastele. See on kollase tõu peastmiseks tingimata tarwis. Meie lähem ülesanne on — Aasia wabariigi asutamine. Ja asugu presidendi kohale — lõpetab Sunjatsen — see, kes selle wääriline on. Äärmisel korral olen ma ise walmis selle ameti peale astuma". . .

Juanschikai.

Nagu teada, on walitsusewäed, kes mässu maha suruma saadeti, Juanschikai ülemjuhatuse alla antud.

Juanschikai on praegusel Hiinas üks kõige silmapaistwam politikategelane. Iseäranis sai ta 1898. aastal tuttawaks, kui Hiinamaal n. n. „uuendajate" (reformatorite) ja keisrinna wahel wõitlus algas. Siis wõitis Juanschikai keisrinna piirita usalduse. Tshili kindralkuberneriks olles tegi ta kõik, mis wõis, et kõigi riigiasjade juhtimist keskwalitsuse kätte koondada. 1907. a. kutsus kadunud keisrinna ta Pekingi, kus ta warsti riiginõukogu liikmeks ja wäliministe asjade ministeriumi juhatajaks nimetati. 1909. aastal lahkus ta jälle ametist ja elas kuni siiamaani Hunanis, oma kodukohas. Tema lahtilaskmise puhul awaldati arwamist, et regent teda enese kohta liig edumeelseks peab ja sellep. temaga ühes töötada ei taha.

Inglise arst James Kantly, Hiina rewolutsioni juhi Sunjantseni sõber, on Inglise ajakirjanikkudele Hiina rewolutsionäride plaanidest mõnda teatanud.

„Selle järele arwates, mis Sunjantsen mulle möödaläinud kewadel kõneles, peaks Hiina rewolutsionäride plaan küll tõeste täide minema, kui Europa riigid wahele ei sega. Riigipöörde katsed ei ole Hiinamaal siiamaani ainult sellepärast õnnestanud, et rewolutsionäridel ikka küllalisel hulgal sõjariistu ja sõjamoona ei ole olnud. Nüüd on neil nii hästi ühte kui teist, isegi suurtükid ei puudu. Pealegi olla neil hea hulk raha. Kõneldakse mingisugustest diwisjonidest, kes mandshude walitsewale soole truud olla. Tõepoolest aga on asi wähe teistsugune; 100 europalikult õpetatud soldatist hoiawad kaks kolmandikku kahtlemata rewolutsioni poole. Kõik Sunjantseni ja tema seltsimeeste püüded on selle poole sihitud, et mandshude walitsewat sugu kukutada ja Hiinamaal wabariiklust korda sisse seada. Minu sõber Sunjantsen on ristiusuline ja suur europlaste austaja. Ta on wäga hea kaswatuse saanud ja mõistab mitut keelt. Ta abikaasa ja 19-aastane poeg elawad praegu Honolulus."

Hankoust 5. okt. Kell 7 hommikul algas laskmine Hankou U-Tshani raudteeliinil. Hunamist weetakse suurtükkisid. Arwatakse, et kõige suurem hädaoht möödas on, sest et rewolutsionärid paraja silmapilgu mööda lasksiwad. Wene wabatahtlised on püssi all. Kaks Wene naisterahwast ei sõitnud Schangaisse.

Pekingist 5. okt. Kohalik peaametlik leht seletab, et kindral In-Tshan Hauu-He jõest üle läinud, kuna ta enne Juan-Schi-Kaiga kaua aega nõu pidanud. Juan-Schi-Kai wõttis ameti wastu ja sõidab kahe päewa pärast lõuna poole. Nin-Tshuanis on niisama nagu Schanhais rahutusi segaduse. 4. okt. kell ½5 algasiwad rewolutsionärilised sõjawäed kindral Tshan-Bjao seisukohta, mis Hankou raudteest 10 kilom. eemal seisawad, ümber piirama. 5. okt. hommikul algas lahing.

Tokiost 5. okt. Ajakirjandus liikab palastusega Pekingi lehtede etteheited, nagu õhutaks ja toetaks Jaapan Hiina mässu, tagasi. Kõiki pani „Köln. Ztg." kiri imestama, et Wenemaa ja Jaapan Hiina rahutustest kasu saawat. „Nizi-Nizi" wastab, et Saksamaa ainukene riik olla, kes Hiina segadust kasulikult tarwitab.

Keiserlik käsukiri.

Pekingist 6. okt. Keiserlik käsukiri mõistab mässulaste tegewuse hukka ja manitseb rahulikka elanikka troonile truuks jääma ning lubab oma süüd kahjatsejatele mässajatele kõik andeks anda. Mässu wastu wõitlemise toetamise eest on lubatud heldeid kingitusi anda. Teise käsukirja põhjal peawad kõik Jan-Tse-Kiangi ringkonna maa- ja mereväed Jan-Schi-Kai käsualused olema. Wiimane töötab naabruse abikuningate toetusel.

Mukdenist 6. okt. Tshao-Er-Siin andis käsu kuulutada, et mäss lokaliseeritud ja U-Tshanis ja San-Jansis ning Hu-Naini, Anhi, Isjan-Sija Guan-Duni prowintsides kõik rahulik on.

Sõjawägede mobiliseerimine.

Mukdenist 6. okt. Kõik sõjawäed on sõjaseisukorda seatud. Esimese diwisjoni Pekingisse saatmine hakkab lõpule jõudma. Komplekteeritakse uusi mandshude wäejagusid.

Ärewus börsel ja rahwa seas.

Kuan-Tshensist 6. okt. Hiina rewolutsion on Hiina börsel segadust sünnitanud. Walitsuse ja erapankade wäärtpaberid langewad iga kahe, kolme tunni tagant. Rahwa meeleolu on ärew. Politsei on siltid, milles mässule üles kutsutakse, maha rebinud. Jaapani lehtedest teatatakse, et hunhusid rewolutsionäridega kokku leppides Mandshurias mässu kawatsewad organiseerida.

Mukdenist 6. okt. Mukdeni-Pekingi teel on liikumine sisse seatud. Ajaleht „Dalshshun-Gun-Bao" on rewolutsionilise liikumise üle teadetetoomise pärast kinni pandud. Salkkond harilaste nõudab parlamendi wiibimata kokkukutsumist, et sega edaspidist mässu ja mässu laienemist ära hoida.

Uuemad sõnumed.

Walitsusewäed lüüa saanud.

„Neue Freie Pressele" telegrafeeritakse:

Peale weriise lahingu walitsuse wägede ja rewolutsionäride wahel taganesiwad Rankin ja Kinion wiimaste kätte. Walitsusewägedest põgenes osa ära, kuna muist wangi langes.

Rewolutsionäride kätte langes arsenal ühes määratuma hulga sõjariistade ja sõjamoonaga ning kõik walitsuse asutused.

Liiguwad kuulujutud, et rewolutsionärid ka Hankou olla ära wõtnud, kuid seda teadet ei ole weel kinnitatud.

Segateated.

* **Käik Toompeale.** Läksin hiljuti Weizenbergi kunstitööde näitust waatama. Üles Toompeale rühkides mõtlesin, kas näitus oma wähearwulise wäljapanekute hulgaga ka minu eemalt tuleku ja wastumäge käigu ära tasub.

Pikast jalast üles jõudes pöörasin Aleksander-Newski kiriku juurest paremat kätt ja Saksa kiriku ja rüütlikogu maja wahelt läbi Kohtu uulitsasse. Eemalt paistsiwad lipud. Arwasin õieste, et sealsamas näituskoht ongi.

Wärawast läbi astusin samase maja õue, mille esirind oma uhke wäljaulatumisega igaühele teiste linnamajade hulgast silma paistab, kes Lasnamäelt ehk mujalt hommikupoolt küljest Tallinna linna waatab. Taawaste omandas selle maja Eestimaa Kirjandusesselts oma pärast olewa Prowintsiaalmuseumi tarwis. Ühes saalis seal on nüüd ka Weizenbergi kunstitööd üles seatud.

Näituseruumi astudes jäin meelitatult seisatama. Paarkümmend walget ja toredat kuju, mida wõimukas meister marmorist ja gipsist wälja kutsunud, täidawad terwet saali, kus nad maitserikkas korras üles on seatud. Läbi akende ja klaasist ukse awaneb uhke wäljawaade. Otsekohe Toompea kalju äärest algab Wana Tallinn oma punaste ja järskude katustega; siis algab uuema aja majade meri, saared jne. Wäga sünnis koht museumile, pealegi weel kunstimuuseumile.

Kuid wäljawaate juures pole silmal mahti wiibima jääda, teda tõmbawad näituse wäljapanekud enese peale.

Suur tugew mehekogu seal on „Kalewipoeg". Kalewipoeg Kalewikalmul — eks ole see haruldane sündmus. Ka „Linda" on seal ja aknast waadates paistab Linda järw ja kiwi. Need kujud kannawad meie mälestusi tagasi kaugele wanasse aega.

Kes ei tunneks kuldkenat muinasjutu Koidust ja Ämarikust. Ka „Koit" ja „Ämarik" seisawad kebastatult siin ees, kui osawaste wäljawalitud Eesti noormehe ja neiu tüüpused. Neid peaks igaüks nägema, kes neid weel Prowintsiaal-museumis waatamas pole käinud.

Lihtinimene ei tunne kunsti peensust, aga ometi meeldib mulle wäga see kena naisterahwas. Seal on „Marjapoja", imelik, kuidas kuwile saranas ehk nagu wõib näidata „Romeo ja Julia". Jane ilusat keha katab weenike riie, aga läbi riide tõetuse ja loomulikult tema õrnad liikmed. See on kunst. Kolm toredat naisterahwast, igaüks enese ette oma riigi au ja wõimu kujutades need on „Roma", „Germania" ja „Rossija". „Rossija" on ka wiimasel Eesti näitusel welja pandud, aga neid kolme korrewustatu nähes on palju huwitawam. See on seal weel mitmed kujud, Kreutzwald, H. v. Rahlbert, mis meile nii wäga omased on.

Käik Toompeale tasub ennast praegusel puhul mitmewõrra ära. Weizenbergi kunstitööde näitus on wäärt, et teda waatama mindakse.

Kirjad toimetusele.

(Toimetus awaldab selle osa all tulle saadetud kirjasid milles enam-wähem üleüldise tähtsusega aineid käsitatakse, ilma et ta nende kirjade awaldatud mõtete ja waadete eest wastutus oma peale wõtaks.)

Eestimaa karjapidajatele.

Mitmel pool on põllumeesteseltside ja ühispiimatalituste juurde kontroll-ühisused tekkimas. Mitmelt poolt on ka Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi eestseisusele kirjutud, kas mitte nende ühisuste jaoks assistentid ei teata juhatada. Üleskutse peale, mis Keskseltsi eestseisus selles asjas awaldas on mitmed noored mehed üles andnud, kes walmis olewad ennast kontroll-assistendi ameti pool ette walmistama, kuna mõned ka juba praegu wõiwad teenistusesse astuda. Et minal ajusi kindlamat korraldust luua, palub Keskseltsi eestseisus kõiki, kellel nõuet on lähemal ajal kontroll-ühisust asutada, kui ka neid, kellel nad juba asutatud on, sellest Keskseltsile teatada.

Tallinnas 3 X 1911.

Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi eestseisus.

Wastutaw toimetaja A. Wares.
Wäljaandja Eesti Kirjastuse-Ühisus „Ühiselu".

Saksa ja Eesti põllumehed stepimaal.

W. Buck. 8

Hobused jääwad mõnel suwel hulgakaupa haigeks ning kärwawad kui mardikad. Kuid see kõik ei tee perenehele muret. Masin wõib wastu kiwi puruks joosta, sulane wigo saada, hobune kärwata — see kõik on tühine asi. Ainult nisu on tähtis. Nisu on raha, nisu on elu, nisu on õnn.

Peale lõikuse ei tule hobustele ega sulastele puhkust. Rutatakse nisumaad teist korda kündma, sest Maarjapäewaks peab ta korda kolm läbi küntud ning äestatud olema, — siis tuleb nisu külw.

Rehepeks on jälle hobustele ja sulastele, kelle saatus ikka ühine on, raske aeg. Hobuseid peab nii kui nii palju pidama ja milleks siis weel aurukatlaid osta? Pannakse hobusekari weowärki ja rehemasin huugama, siis keeb ja keerleb due päewast päewa, kuni tuhandad koormad wilja läbiaetud ning õlekuhjadega kõik elustus sisseplіratud saab.

Peale selle tuleb wilja turule wedamine, mis jälle hobustele ja sulastele palju waewa maksab. Teed on sügisel ja talwel tihti porised, päris muda-mülkad. Kiwi ja kruusa teesi on alles wähe — teede poolest on stepp ikka weel karjamaa.

Üleüldse walitseb niisuguses nisu wabritserimises igapidi metsik majapidamine. Siin kurnatakse maad, loomi ja inimesi nii hoolimatalt ja ägedalt, nagu tuleks warsti „wiimne kohus“, kus kõik patud nisuga kinni maksta wõib.

Tööliste puudust niisugused nisukrahwid siiski ei tunne. Sise-Wenemaalt woolab igal kewadel palju hingemaalast näljasunnil wälja, ning need katawad steppides tööliste puuduse alati kinni. Palka saawad sulased siin harilikult 75—100 rbl. suwe peale; lõikuse ajal, kus töölisi kuu wiisi palgatakse, saawad meesterahwad kuni 40 rbl. kuus. Naisterahwa palk on $1^1/_2$ korda odawam.

Niisugune on steppide saatus. 100 aasta eest ei tuntud siin maaraomandust, ei olnud maal hinda. Karjased wõisiwad kus kohas tahes endi loomi sööta ehk maad põlluks teha. Siis tuliwad põllumehed õhtu ning põhja poolt, tõiwad steppidesse maaraomanduse ning kitsikuse.

Maasigiduse langemise ja hinna tõusmise kohta paneme siia järgmised arwud: 1860 a. annab üks tiin, mille eest 50 kop. renti makstakse ja mis 450 kop. harimise kuludeks nõuab, 80 puuda nisu; 1870 a. oli rent ja harimisekulud ühtekokku 14 rubla, saak — 50 puuda nisu; 1900 a. oli rent, harimisekulud ja seeme ühtekokku 26 rubla, saak — 30 puuda teri, à 85 kop.

Siin näeme, et iga tiinu peale 50 kop. puudus tuleb. Kuidas wõib selle juures stepi põllumees weel elada?

Põlised steplased toetawad endid karjapidamise peale. Kus aga kurnatud maa enam rohtugi ei kaswata, seal jäetakse suured wäljad seisma, walitakse paremad tükikesed wälja ning kaswatatakse seal suhkrunaeris, tubakat, mõnesugust aiawilja, maisi jne.

Sakslased ja eestlased on senini nisukaswatuse juurde jäänud. Et kuidagi wiisi maaharimise kulusi katta, wõtawad nad maa, loomade ja põllutööliste juures kõige „põhjalikumad“ kurnamise abinõuud tarwitusele. Et nad sel wiisil endid kaua wee peal hoida ei suuda, on muidugi mõista.

Steppidel on uus pöördeaeg ees. Walitsus on wiimasel ajal stepi põlluharimist uurimise alla wõtnud, on sinna teadlasi saatnud ja instruktorisi ametisse pannud. Kuid need ei mõista esiteks siinsele põllumehele kuigi palju nõu anda. Kuidas nad stepi põlluharimise kitsikusest wälja aitawad, seda ei tea nad praegu isegi. Kultuuraline põllupidamine stepis on tulewiku asi. Kõikidest tööharudest on põllutöö praegu kõige suuremas kitsikuses. Paiguti on steppides weel suured karjad tema eitaleks ja asemele. Teises kohas leiawad ettandaid õitsewal järjel, peale selle puu- ja leedumitja aiad. Tööstuslikust ja kaubanduslikust küljest on stepimaade soolajärwed, metalli ja kiwisöe kaewandused ning uuesti leitud naftaallikad suure tähtsusega.

(Lõpp.)

Wastutaw toimetaja A. Wares.
Wäljaandja Eesti Kirjastuse-osaühisus „Ühiselu“.

Aktsia selts
„Latipac.“
Wene ja wäljamaa
wiinade
müümine, mis laboratoriumi katsete läbi
wõltsete eest garanteritud;
wahuwiinasi, likörisi, konjakuid ja wiinasi.
Firma annab teada, et kolm uut magasini awatud on.

Magasinid asuwad:

1) Newski pr., 27. Telef. 139—43. 5) Pet. p. Suur pr. 31. Tel. 577—28.
2) Snamenskaja, 6. „ 74—70. 6) Gorochowaja 32. „ 577—22.
3) Sagorodnõi, 23. „ 494—11. 7) Was. Saar. 6 lin. 53—15.
4) S. Dworjansk., 32. „ 31—57. 8) Ofitseri uul., 33. Tel. 562—06.

Tellimiste wastuwõtmine telefoni läbi.
Kodusaatmine ajawiitmata.

Ühisus „F. G. Kroon & Co“
Усачевъ пер. уг. Фонтанки 14 145
ostab ja müüb kõige wõimalikkumate tingimistega suuremal ja wähemal mõõdul kõiksugu
kodumaa piimaaineid.

Õmblusmasinad
„Original=Victoria“
Singeri ja t. süstemide
esimese klassi tööd on praegu suures wäljawalikus käte saadud.
Kerged osakaupa maksutingimised.
Nõudke praegu ilmunud illustreeritud hinnakirja.
Kaubamaja Lier & Rossbaum, St. Peterburg.
Peeladu: Gorohowaja 48. Jaoskond: Liteinы pr. 40. Kõnetraat: Peakontoris № 421—54. Jaoskonnas № 38—75.

Esimeste St. Peterburi Politechnikumi kursuste
kaubanduse-majanduse jaoskond.
Jaoskonna eesmärk on asjatundjaid raamatupidajaid, arwepidajaid, kaubanduse korrespondentisi j. t. s. silluid kaubanduse tööst, seltskondliste ja ametliste asutuste teenistuste tarwis walmistada.
Õhtused õpetööd. Kursused kestawad 1 aasta.
Õpetööde algus 3 oktobril.
Teateid antakse ja saadetakse kursuste kantseleist.
Б. Ружейная 6. Telefon 99—90.

A. E. PRELOWSKI
kauba ladudes
Тургеневскiй, уг. Михайловской, д. 4. Telefon 159-51.
Üüritakse raua=betonist aidad:
sahus 20 rbl. peale, üleüldistes 1 rbl. 50 kop. kuus ruutsülla eest. Kaup antakse wastutawa börse artelli hoidmiseks.
Aitade juurde on raudtee ehitatud, mis kõikide Wenemaa raudteedega ühendatud, mis prowintsi tarwis tähtis on.
Kaupade peale wõib laenusi teha.

GATSHINA
Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisuse
ärireis 1. oktobril 1911 aastal.

Activa:		Passiva:	
Kassas	610 88	Osamaksud	2244.68
Jookswal arwel	3998.56	Tähtajalised hoiusummad	7205.—
Laenud	16336.60	Tähtajata hoiusummad	11236.50
Liikuw warandus	412.15	Saadud %% laenude eest	874 81
Liikmemaks Põhja Wast. Kr. Ühisuses	120.—	Sissekirjutamise maks	85 50
Asikulud	267 81		
Kokku	21645.99	Kokku	21645 99

Ühisus algas oma tegewust 1. juunil 1911 aastal. Juhatus.

A. E. PRELOWSKI
wabriku
nikeldatud, waskiste ja raudsete
WOODITE
ladud.
Magasinid:
Gorochowaja, 27. Kiwisilla juures,
Sagorodnõi, 15, Wiienurga juures,
Simeoni u. 6, Mochow. nurg. kiriku j.
Soowitab: Woodisi Wiini ja Inglise fasjonides. Madratsisi ü. s. gulisi, wedrudega ja jõhwidega. Peinlaudasi Wiini ja Prantsuse moodi. Leentoolisi haigetele. Kalessasi, wannisi ja muud.
Wabrik asub:
Turgenjewi pr. nr. 7, omas majas.

Toredaid meesterahwa riideid
walmis ja tellimise peale müüb ainult firma
E. Tannenberg
Tellimiste wastuwõtmine naisterahwa pealisriiete peale.
Wasf. Saar, Keskmine pr. nr. 45. 10 liin. nurgal, telef. 481
Räägitakse Eesti keelt.

Buljon piima ekstraktist ja aiawiljast maitseb niisama kui liha buljon, kuid enam toitwam ja kergem seedimisele.
Ainukene buljon, mis K. ja T. Min. kaitsekirja wääriliseks arwatud.

1 kub. 4 kop.

Kaubamaja „Wastastikune Kasu“
on üle wiidud
Newski prospekt., 65, wastu Nadeshdinskajat.
Telefon 422—06.
Määratu wäljawalik meeste-, naisterahwa ja wormiriideid. Walmid ja tellimise peale.
Wõib jaokaupa maksta.

Peterb. Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisuse Juhatus
annab teada, et
igal pühapäewal kella 1—3 peale lõun.
Ühisuse äriruumid Wiiburi poolel, Eesti Haridusе-seltsi 7. koolі ruumides
Warwarinskaja uul. nr. 11, krt. 2
ära peetakse, kus raha kõigilt hoiule wõetakse ja laenusi liikmetele wälja antakse.
Juhatus.

S. Abramowitsh ja D. Haitowitsh
Palito demi 15 r. Talwe palito 18 „ Austria kurtka 6 „
O. Rõwkin & K°.
Kundwestiga 18 r. Pintsak üksi 15 „ Inglis püksid 4 „
kaubamaja firma all kaupmehed.
Meeste ja naisterahwa riided
Telef. 32 Sabalkanski 32 464-70
Harilдane jaokaupa maks.
Suur tagawara Wene ja wäljamaa wabrikute kaupa. Hinnad odawad.

Weski
ja 015 nafta dwigateliga otsin tublit rentnikku. Kolme tunni tee Peterburist, raudteejaamast kaks wersta. Jätud eeskirjad peale wõi saatma minekega ennast täitada et wõi, palun wiite teha. Suusõnalt igapäew kella 12—2 päewal Б. Конюшенная № 17, кв. 15.

Kuulutuse agentisi
tarwitatakse. Hea teenistus. Õpetus. Aadress: Мытнинская 22, кв. 3 kella 1—3.

16—17 a. tublit Wene keelt rääkiwat nõrawat
poisikest
tarwitatakse. Мытнинская 22, кв. 3 kella 1—3.

Noormees otsib kohta, olen piimakaupluses ka ning tõusu. Tuttaw suurem kaubatarw. teab ja meierite teeled Eestim. Soowib tähtsuse wõid Peterburis. Adr. Саперный пер. д. № 2 кв. 16, Г-ну Н. Алексѣеву для перед. Ф. Т.

Üks teenijaks soowib kohta saada sisseõppinud noor Eesti neiu B. O. 12 л. № 16, кв. 68.

Eesti noormees
soowib wiisakate Eesti neidudega kirjawahetusesse astuda, abielu otstarbeks. Петерб. стор. Петерб. наб. 22, кв. 55, Я. М.

2 lainet noormeest soowiwad Eesti neidudega kirjaw., abielu otstarbel. Wärska Mairo. 13-e Mour. ora... кв. Ю. Л. Лиса № 40.

Noormees, hea haridusega, soowib kohta lau- ja juhatajaks, ehk muujaks. Kirjad kuluta „Ühiselu“ raamatukaupl. R. O.

Lewaschowo
Omanik mõisnik R. W. Wjasemskaja.
Ainulaadne korraldatud ja terwisele kasulik koht elamiseks talwel ja suwel,
Soome raudteed. 20 rongi igapäew.
Mets. järw. Abessinia kaewud.
Maatükid
400 ruutsülda, hakatus 2 rub. sülda
järelmaks
kuni kümne kaupa 3 aasta peale.
Kontor koha peal wõib ka
müüa. ja Nowi pr. 46 kort. 9.
Telef. 25—09.

Eesti kohaotsimise kontor
tarwitab ja soowitab iga suguste naisteenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Kontori juures on warjupaik. Hind 60 kop. päew. Екатерингофскiй пр. д. 5. кв. 9.

Peterburi Eesti Naisühisuse
warjupaigas
wõiwad kohtaotsijad naisteenijad korterit ja ülespidamist leida. Sadowaja 109, kort. 7.

Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise seltsi
peakoosolek
pühap., 9 oktobril kell 4 p. l.
Садовая 109.

Riia kodused lõunasöögid,
kõige wäärilikud, 3 käiku — kop. Abonem. 10-e hinnaga — maksawad wiinad ja õlu. Söögimaja „Loka“.

Gonorrei (tripperi) wastu kõige uuem abinõu — Salo
„Pitschilin“
mõjub kiirelt ja põhjalikult —. Tarwitamise —. Kõikides apteekides.
Sama heasti mõjub ka terawa ja kroonikaliste haiguste korral ja lükikele aja jooksul kaswab wõib kangema jooksmise.
Saada apteegides.

Dr. L. JAKOBSOHN.
Syphilise, wenerilised, naha- ja suguhaigused (elektri arstimine) spetsialist. Wastuwõtt 9—11 hom. ja kell. 5—8 õht.
Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 5.

Dr. A. Loosmann
sisemised haigused.
Kõnet. teisip., neljap. ja laup. k. 3—4 p. l. Dmitrowski pereul. № 10 Wladimirski prosp. lähedal. Tel. —

Osaw ämmaemand
Annab kõikesti abi ja nõu. Церковная 4-а, кв. 2. Telef. 32—

Tripper ja syfilis
igap. 8—1 ja 5—11. Nikolaewskaja 42.
Dr. Trok.

Sifilis, tripper, ter. ja kronik., schanker, sugul. nõrk., ekseema, lischai
Kella 9—12 ja 5—9.
Wassili Saar, 5 ja 6 liini. Telefon 466—60. Dr. E. Neumann.

Dr. Golomb. Sadowaja 32, kella 1—2, k. 7—10 õ. — ja kronik. Kuntoru ja naha ädeste. Suguline nõrkus, Sifilis. Arstimine peal werefoont. süstemal. **606.**

Hambaarst
M. Ineljan, Офицерская 9, кв. 18.
Plombeerimine, kunstlikud hambad plaatega ja ilma selleta.
Töölistele wõis ainnaga.
Wäljatõmbamine — wõtmine 5—9, pühapäewal kella —
Maksude järelpärast ja need maksta.

Weid.-masj. P. W. Soots.
Masj., arsti-gümnastika ja elektr. Annab nõu suguerijan. haiguste arstimiseks. Kõnemaa Ружейная уг. д. 1/31, кв. 17. Hom. 8—10, õhtu 6—10.

„Peterburi Teataja“
üksikuid numbrid
müüakse
ja wõetakse tellimisi wastu. F. Kroon ja Ko. piimaain. äris. Усачевъ пер., 14, уг. Фонт.

Типографiя Э. Фмеиръ, СПБ., Забалканскiй пр. № 22.